

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego

Raport z badania jakościowego

Opinie i wnioski studentów na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania przedszkolnego

Projekt i wykonanie:

BIOSTAT

www.biostat.com.pl

LIPIEC 2012

POZnań*

*Miasto know-how

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
ul. gen. Tadeusza Kutrzeby 10, 61-719 Poznań
tel. 061 85 84 332, fax 061 85 84 362
www.wsnhid.pl

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp	3
CZĘŚĆ I: OPINIA NAUCZYCIELI I STUDENTÓW NA TEMAT SYSTEMU I PROGRAMÓW PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH REALIZOWANYCH W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO	5
1 Organizacja praktyk	5
1.1 Wybór praktyki.....	5
1.2 Harmonogram i termin praktyk.....	9
1.3 Program praktyk.....	13
1.4 Dokumentacja	16
1.5 Monitoring praktyk.....	18
2 Opieka nad praktykantem	21
2.1 Opiekun z ramienia uczelni	21
2.2 Opiekun z ramienia przedszkola.....	25
3 Realizacja elementów praktyki	29
3.1 Uczestnictwo w zajęciach, zadania studenta i nabyte kompetencje	29
3.2 Uczestnictwo w pozazajęciowym życiu przedszkola	39
3.3 Mikronauczanie. Doświadczenia i opinie	41
CZĘŚĆ II: PROPOZYCJE ZMIAN W PROGRAMACH I SPOSOBACH REALIZACJI PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH DLA STUDENTÓW PRZYGOTOWUJĄCYCH SIĘ DO ZAWODU NAUCZYCIELA WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO	44
4 Podsumowanie	44
4.1 Oceny praktyk.....	44
4.2 Uwagi i rekomendacje.....	48
Spis tabel	54
Spis rysunków	54
5 Aneks	55
Scenariusz wywiadu z nauczycielami – opiekunami praktyk	55
Scenariusz wywiadu ze studentami kierunków nauczycielskich	59

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wstęp

Niniejszy raport przedstawia zebrane wyniki badania jakościowego IDI (ang. *individual in - depth interview*) przeprowadzonego w czerwcu i lipcu 2012r. z nauczycielami wychowania przedszkolnego oraz studentami specjalności nauczycielskich w zakresie edukacji przedszkolnej, którzy w roku akademickim 2011/2012 odbywają lub odbywali praktyki pedagogiczne w placówkach wychowania przedszkolnego. Raport jest częścią projektu *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego*, realizowanego przez Wyższą Szkołę Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu. Projekt realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, poddziałanie 3.3.2. Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Stanowi potwierdzenie głównych kierunków rozwoju i prowadzenia polityki prozatrudnieniowej rządu oraz umożliwia wykorzystanie środków EFS w Polsce w latach 2007-2013.

Głównym celem projektu jest poprawa jakości realizacji praktyk pedagogicznych przez studentów Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa ze specjalizacji Edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna poprzez wypracowanie i wdrożenie dwóch nowych modeli praktyk przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Celem badania jakościowego było:

- pozyskanie informacji o aktualnie realizowanych modelach i programach praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego,
- pozyskanie opinii nauczycieli i studentów na temat systemu praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania przedszkolnego w latach 2009-2012,
- określenie zakresu zmian w programach i sposobach realizacji praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Badanie jakościowe objęło 60 nauczycieli w placówkach wychowania przedszkolnego posiadających co najmniej 3-letnie doświadczenie sprawowania opieki nad praktykami pedagogicznymi studentów specjalności nauczycielskich w zakresie edukacji wychowania przedszkolnego oraz 16 studentów specjalności nauczycielskiej w zakresie edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej, którzy w roku akademickim 2011/2012 odbywali praktyki pedagogiczne w placówkach wychowania przedszkolnego.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

CZĘŚĆ I: OPINIA NAUCZYCIELI I STUDENTÓW NA TEMAT SYSTEMU I PROGRAMÓW PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH REALIZOWANYCH W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

1 Organizacja praktyk

Na jakość odbywanej praktyki oraz na późniejszą jej ocenę ze strony studentów, a także nauczycieli, w dużej mierze wpływa jej formalna organizacja, za którą odpowiedzialne są zarówno uczelnie jak i placówki, w których młody człowiek może zdobyć doświadczenie w zawodzie. Poprzez organizację praktyki rozumie się zarówno możliwości studenta w zakresie szukania praktykodawcy, tzn. czy może szukać samodzielnie czy jest kierowany przez uczelnię, stopień poinformowania o terminie i założeniach praktyki, a także o obowiązkach, zadaniach, celach i przywilejach zawartych w programie praktyk jak i sposobie dokumentacji i ich monitorowania poprzez uczelnię jak i placówki przedszkolne. O te wszystkie aspekty praktyk studenckich zapytano studentów specjalności nauczycielskich oraz opiekunów z ramienia przedszkola w pierwszej części wywiadu.

1.1 Wybór praktyki

Uczelnie w Polsce różnorodnie podchodzą do pierwszego etapu organizacji praktyk studenckich. Niektóre szkoły wyższe kierują przyszłych pedagogów do z góry ustalonych placówek, z którymi podpisały umowę i z którymi się kontaktują, natomiast inne pozwalają studentom na samodzielne znalezienie placówki, która przyjmie ich na praktyki zawodowe. Jak wykazały badania, niektóre uczelnie wytworzyły jeszcze sposób pośredni polegający na przedstawieniu studentom listy placówek wyznaczonych do odbywania praktyk, spośród których mają oni sobie wybrać jedną. Jednak w wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach mogą oni także postulować o możliwość zrealizowania swojej praktyki studenckiej w zupełnie innej placówce, nieznajdującej się na liście. Każda z tych możliwości jednak ma swoje mocne i słabe strony, które zawarto w tabeli nr 1.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 1 Sposób szukania praktyki oraz jego mocne i słabe strony wg studentów

SPOSÓB SZUKANIA PRAKTYKI	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Samodzielnie	<ul style="list-style-type: none"> dowolność, możliwość wyboru spośród wielu placówek i wybór najbardziej odpowiadającej, brak poczucia dyskomfortu spowodowanego narzucaniem komuś rozwiązania <p><i>Praktyki znalazłam samodzielnie, ponieważ miałam taką ochotę. Miałam również możliwość odbycia praktyk zorganizowanych przez uczelnię. Jestem bardzo zadowolona ze sposobu szukania praktyk, ponieważ przedszkole miałam pod nosem, po drugiej stronie ulicy i tam właśnie odbyłam praktyki. Zalety? Można od razu poznać pracowników przedszkola, dyrektorkę i troszkę bazować na pierwszym wrażeniu. Wady? Można powiedzieć, że trzeba się nachodzić, ale dla mnie nie jest to wada. (woj. lubelskie)</i></p> <p><i>Placówkę znalazłam samodzielnie. Jestem zadowolona z takiego sposobu szukania praktyk, dlatego, że miałam możliwość wybrania najlepszej dla mnie placówki ze względu na ogólną znajomość przedszkola (sama do niego uczęszczałam) oraz bliską odległość od miejsca zamieszkania. (woj. śląskie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> trudności w odnalezieniu placówki, wynikające z braku wolnych miejsc dla praktykantów, strata czasu wynikająca z przedłużającego się okresu poszukiwania odpowiedniego miejsca praktyk: <p><i>Placówki do odbycia praktyki szukałam samodzielnie, przysporzyło mi to trochę zachodu, ze względu na dużą liczbę osób odbywającą praktyki i pierwsze placówki, które odwiedziłam były już dla mnie niedostępne. Wadą tego sposobu jest duża ilość czasu zmarnowanego na poszukiwanie placówki, która mogłaby mnie przyjąć na praktyki (woj. wielkopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> możliwość oszukiwania i znalezienia praktyki po tzw. „znajomości” w efekcie czego nie jest ona realnie realizowana: <p><i>Wybrałam placówkę samodzielnie, jestem zadowolona, że mogłam sama dokonać wyboru. Wadą wyboru samodzielnego może być szukanie placówek „po znajomości” w celu zdobycia tylko podpisu a nie zdobycia doświadczenia, bo tak się często zdarza. (woj. śląskie)</i></p>
Przez uczelnię	<ul style="list-style-type: none"> wygoda, znaczne ułatwienie, dzięki czemu nie traci się czasu: <p><i>Praktyki znalazłam przez uczelnię. Jestem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> konieczność dostosowania się do wyboru uczelni,

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPOSÓB SZUKANIA PRAKTYKI	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Inaczej	<p><i>zadowolona z tego sposobu. Główną zaletą jest to, że nie musiałam sama tracić własnego czasu na szukanie placówki. (woj. dolnośląskie)</i></p> <p><i>Poprzez uczelnie. Jestem zadowolona aczkolwiek wiem, że dla niektórych dziewczyn był to problem, bo miały np. możliwość odbycia praktyk u siebie w miejscowości a w sumie uczelnia narzuciła im tam już szkołę. (woj. małopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uczelnia kieruje studentów do wyznaczonych przedszkoli, ale daje im także możliwość podjęcia praktyki w wybranej przez studenta placówce, np. w pobliżu miejsca zamieszkania. <p><i>Uczelnia dała listę szkół do wyboru polecanych i wybrałam sobie z niej taką, w której bywałam, prowadziłam badania do licencjatu, znałam tą szkołę. (woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Uczelnia dysponuje listą placówek, wybrałam spośród nich, jestem zadowolona z takiego sposobu. (woj. pomorskie)</i></p> <p><i>Bardziej jestem zadowolona z tego pierwszego, czyli jak jest lista i te przedszkola wiedzą, że my tam mamy iść, bo jest mniej zamieszania z tym wszystkim i mam nadzieję, że przynajmniej mniej więcej te placówki są dobrze funkcjonujące, bo przeważnie opiekunowie znają nauczycieli, którzy podejmują się praktyk a jak miałam sobie sama szukać szkoły to dlatego wzięłam tą, w której koleżanki odbywały praktyki, bo wiedziałam, że tam nauczycielka jest dobra. (woj. małopolskie)</i></p>	

Większość badanych studentów poszukiwała praktyk samodzielnie, chociaż pojawiły się osoby, które zostały przydzielone przez uczelnię, a także takie, które miały możliwość samodzielnego wyboru placówek spośród zaproponowanych przez uniwersytet czy wyższą szkołę. Zdecydowana większość pytaných studentów specjalności nauczycielskich uznała, że sposób w jaki zostali skierowani na praktyki im odpowiadał, chociaż miewali co do niego pewne zastrzeżenia. Najczęściej dostrzeganą zaletą samodzielnego procesu szukania odpowiedniego przedszkola w celu odbycia praktyk była możliwość dokonania wyboru zgodnie z własnymi preferencjami. Jednej osobie jednak owa samodzielność przysporzyła

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

kłopotów. Z powodu dużej konkurencji, osoba ta straciła dużo czasu na poszukiwania placówki, która zechciała ją przyjąć. Inna badana uznała, że możliwość samodzielnego wyboru placówki praktyk ułatwia oszustwa studentom, którzy nie realizując praktyk, otrzymują za nie zaliczenie na podstawie opinii napisanej *po znajomości*.

Niemalże wszyscy studenci uznali, że poziom informacji na temat praktyk, dotyczący ich programu, był przed ich podjęciem odpowiedni. Zastrzeżenia wskazały dwie osoby, zwracając uwagę na brak informacji o tym jak zajmować się dziećmi i w rzeczywistości realizować program.

Tak, wszystkie informacje odnośnie organizacji praktyk znajdowały się w regulaminie praktyk dostępnym na stronie internetowej uczelni.

Ponadto przed rozpoczęciem odbyło się spotkanie z opiekunem praktyk z ramienia uczelni. (Studentka, woj. śląskie)

Był program, opisane było jak mają wyglądać praktyki i co jest naszym zadaniem, co jest zadaniem opiekuna aczkolwiek informacje takie praktyczne, co robić jak już tam będziemy, to [nie ma] i jest tam zupełna różnica wiadomo między teorią a praktyką. (Studentka, woj. małopolskie)

Niezależnie od tego, czy student jest kierowany przez uczelnię do przedszkola, czy szuka sam miejsca odbywania praktyk zawodowych, decyzję o jego przyjęciu pozostawia się dyrekcjom placówek, które zwykle przychylnie odnoszą się do koncepcji pomocy w edukacji młodego człowieka i chętnie, jeżeli nic nie stoi na przeszkodzie, zgadzają się na praktyki. Niejednokrotnie przed podjęciem ostatecznej decyzji, dyrektorzy konsultują się z zespołem nauczycieli, zwłaszcza zaś z potencjonalnym opiekunem praktykanta i kiedy on wyrazi zgodę, kieruje się do niego studenta. Istotnym w przypadku samodzielnego szukania praktyk jest pierwsze wrażenie, jakie dokonuje młody człowiek na dyrekcji, która ocenia jego determinację i zaangażowanie a także predyspozycje do zawodu. Ważną kwestią dla kierownictwa przedszkoli jest także kierunek studiowania oraz rok na którym student jest,

Ale wydaje mi się, że mankamentem największym uczelni jest to, że uczelnia pozostawia studenta samemu sobie do szukania praktyk, to nie powinno się tak odbywać, to nie powinno się mówić studentce 'idź i sobie załatw praktykę, jak Ci przyjmą to ja Ci wystawię skierowanie', tym bardziej uczelnia, która szczyli się jakąś renomą i która pobiera pieniądze za studia. Jest inaczej jak dostaniemy pismo z pieczętką rektora, że proszę o przyjęcie, zupełnie byłoby inaczej. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ponieważ im wyższy rok, tym większa wiedza i wymagania względem przyszłego pedagoga. Niektórzy badani wychowawcy i nauczyciele, argumentując swój entuzjazm dla praktykantów, zwracali uwagę na to, że każda para rąk do pomocy jest potrzebna, inni zaś wykazywali się zrozumieniem sytuacji studenta, który musi odbyć praktykę, aby zaliczyć rok, dlatego nie sprzeciwiali się jego przyjęciu.

Student na praktykę jest w zasadzie przyjmowany każdy. Nie rozgraniczam. Jeżeli tylko jest taka możliwość, bo bywa i tak, że mam 3-4 studentów jednocześnie na placówce, nie zawsze mogę mu odpowiednio przydzielić opiekuna do praktyki i tylko to może być kryterium nieprzyjęcia. Oczywiście przedszkole też ma swój kalendarz imprez, wydarzeń, wiele rzeczy jest zaplanowanych w związku z tym trudno by jeszcze było w tym ciężkim okresie przedszkola przyjmować jeszcze praktykanta. W tym momencie takie okresy to jest wrzesień, kiedy dzieci płaczą, nie zaadaptowały się jeszcze do warunków przedszkolnych, jest to niewskazany okres przyjmowania na jakieś dłuższe praktyki studenckie. W pozostałych okresach bez przeszkód osoby, które się do mnie zgłaszają są przyjęte, przydzielam im opiekuna praktyk, zapoznaje się bliżej z tym czego od nas oczekuje. Rzadko odmawiam. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

1.2 Harmonogram i termin praktyk

W prawie wszystkich rozpatrywanych przypadkach, studenci i nauczyciele mieli do czynienia z harmonogramem praktyk. Jedynie jedna studentka uznała, że z takowego nie korzystała. Zdaniem większości badanych z obu grup, ustalanie harmonogramu należało do obowiązków uczelni, chociaż zdarzały się wypowiedzi, sugerujące, że szkoła wyższa przekazała przedszkolom jedynie pewne swoje wytyczne i oczekiwania względem praktyk studenckich, natomiast konkretny harmonogram ustalała placówka, ale zdarzało się także, że uczelnia pozostawiała przedszkolom wolną rękę w tej kwestii. W przypadku gdy za harmonogram zajęć praktycznych studenta odpowiada uczelnia, to przedszkole stara się dostosować do dyspozycji przekazanych przez szkołę wyższą, natomiast w sytuacji gdy placówka ma dowolność, to ustala w porozumieniu ze studentem najlepszą porę i rozkład godzinowy praktyk, biorąc pod uwagę zajęcia studenta oraz ogólne wytyczne z uczelni, jeżeli takie się pojawiły.

To jest narzucane przez szkołę, z której ten student pochodzi. Jest dziennik praktyk i tam to jest narzucone a my musimy się z tych godzin wywiązać. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci zgłaszają się do pani dyrektor i wówczas przedstawiają swój harmonogram praktyk i pani dyrektor dostosowuje to wszystko do naszej pracy i studenci wtedy mają odpowiedni wymiar godzin, co jest później odnotowywane w dziennikach zajęć. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Student, który przychodzi ma określoną liczbę godzin i spełnia ta liczbę godzin W powiązaniu z harmonogramem pracy nauczyciela tzn. z jego rytmem pracy, jeżeli ma do południa to wtedy są godziny popołudniowe, jeżeli popołudniu to popołudniowe. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Myślę, że to w rozmowie ze studentem uzgadnialiśmy według mojego planu. I oczywiście wyrażenie chęci na bycie na konkretnych zajęciach przez studenta. Taka pełna wola studenta i również moja obecność, mój program zajęć. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Zazwyczaj ustalałam ten harmonogram ze studentem względem ilości godzin w tygodniu jak i częstotliwości wizyt w placówce, ponieważ student ma też swoje inne zajęcia, więc program został ustalony tak aby nauczycielowi i praktykantowi odpowiadał. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Zgodnie z większością wypowiedzi studenckich, termin praktyk był ściśle narzucany przez uczelnię, chociaż zdarzały się przypadki, kiedy badany mógł ustalić go w porozumieniu z placówką. W takich wypadkach nauczyciele byli otwarci na sugestie praktykantów co do odpowiedniego terminu. Jedynym zastrzeżeniem opiekunów z ramienia przedszkoli były bariery organizacyjne placówki, związane np. z okresem wakacyjnym, kiedy przedszkole pełni jedynie kilkutygodniowe dyżury, a następnie jest zamykane. Wakacje nie są najlepszym terminem do odbywania praktyk również dlatego, że w tym czasie nie ma podziału na grupy wiekowe dzieci, który obowiązuje w czasie roku szkolnego, stąd opieka nad dziećmi jest inna, a program praktyk obowiązujący studenta byłby niewykonalny. Zatem dla przedszkoli najodpowiedniejszym terminem praktyk jest okres od września do czerwca, przy czym kilku badanych przedstawicieli ośrodków edukacyjnych dla najmłodszych zwróciło uwagę, że miesięczne praktyki, które często są realizowane we wrześniu, nie są najlepszym terminem, mimo że ze względu na brak zajęć studenckich jest on dla praktykantów miesiącem najdogodniejszym. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż pierwszy miesiąc roku szkolnego, jest dla przedszkolaków okresem adaptacyjnym i nie są one jeszcze tak naturalne i otwarte jak np. w okresie zimowym lub wiosennym, dlatego też opiekunowie praktyk z ramienia przedszkola zasugerowali, że lepszym terminem byłaby zima albo wiosna, kiedy to młodzi ludzie mogliby się więcej o dzieciach dowiedzieć i przez to nauczyć.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Praktyki się odbywają raczej w roku szkolnym, w wakacje raczej nie ma. Troszeczkę to przeszkadza. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Praktyki zawodowe są zazwyczaj realizowane od początku września do końca września. Termin jest nie do końca odpowiedni, bo jest to początek roku szkolnego, mamy dużo pracy, dlatego też nie do końca zawsze udaje nam się poświęcić tyle czasu ile byśmy chcieli. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

W okresie września, tylko ... Nie jest to dobry termin z uwagi na to, że jest to początek roku. Szczególnie w tych najmłodszych grupach jest to okres adaptacji dzieci tych najmłodszych a mamy dzieci 2,5-letnie, więc są jeszcze młodsze od tych dzieci typowo 3-letnich. Najbardziej korzystny myślę, że byłby okres zimowy wtedy kiedy dzieci przyzwyczyły się już do przedszkola, zaakceptowały to przedszkole, polubiły przedszkole, polubiły nas. Wtedy są bardziej otwarte i studentki by się więcej nauczyły. Może ten okres lepszy jest też dla studenta, bo on ma też taką możliwość obserwacji dzieci, które pierwszy rok są w przedszkolu i te, które są w późniejszych grupach dziecięcych, ale dla nas też jest to większe zamieszanie (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Wśród odpowiedzi pytanych pojawiło się kilka wariantów terminu odbywania praktyki i należały do nich:

- Praktyki śródroczne, odbywane w jednym wyznaczonym dniu tygodnia przez rok. Przez pół roku praktykant obserwuje pracę nauczyciela, a przez kolejne pół prowadzi zajęcia samodzielnie.
- Praktyki miesięczne (lub 2,3 tygodniowe), w wyznaczonym przez uczelnię miesiącu (lub jedynie pewnym okresie, np. roku), odbywane w systemie ciągłym, w taki sposób, że praktykant przychodzi do przedszkola codziennie na ok. 5h.
- Praktyka obejmująca 15h pracy, tj. ok. 3 dni, w dowolnym lub wyznaczonym terminie.

Uwagi do terminu praktyk miała jedynie dwójka studentów, z których jedna osoba uznała, że miesiąc to zdecydowanie za mało i że taka praktyka powinna odbywać się co semestr, natomiast druga badana uznała, że 15 godzin praktyki niczego nie wnosi. Pozostali studenci stwierdzili, że termin praktyk był dobrze wyznaczony.

Była to miesięczna praktyka, wydaje mi się, że praktyki powinny być w każdym semestrze, najlepiej można się przygotować do zawodu praktycznie, nie teoretycznie. (Studentka, woj. śląskie)

No praktyki były dość krótkie, bo to było tylko 15 godzin, 3 dni po 5 godzin. Moim zdaniem trochę mało.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W zasadzie to były jeden zajęcia przez nas prowadzone, jedno zajęcia pokazowe i jedno zajęcia, które było można oglądać - prowadzone przez koleżanki. Wydaje mi się, że chociaż te 3 zajęcia powinny być przez nas prowadzone. Jedne to trochę mało. (Studentka, woj. małopolskie)

Najpopularniejszą formą praktyki studenckiej w przedszkolu w przypadku terminu miesięcznego jest praktyka ciągła, odbywana codziennie, chociaż pojedyncze osoby stwierdziły, że miały możliwość dopasowania dni i godzin pracy. Niemal wszyscy studenci na czas odbywania praktyk byli zwolnieni z zajęć (chyba, że realizowali je w wakacje), co ich zdaniem jest istotnym pozytywem odbywania praktyki. Tylko jednej osobie praktyka kolidowała z zajęciami.

Zdaniem nauczycieli model ciągłych praktyk studenckich jest nieco odpowiedniejszy od modelu śródrocznego, jego stosowanie było także częściej deklarowane przez opiekunów z przedszkoli. Niemniej jednak wybór odpowiedniego modelu zależy od wymogów uczelni, ale także od preferencji samego studenta.

Nie, na ogół z tymi, z którymi ja się spotkałam to my wymagaliśmy żeby to była jednak praktyka ciągła, bo to jest określona ilość godzin, którą on musi odbyć, żeby widział jak wygląda ta praca. Czyli nie przychodzi sobie nieregularnie, tylko przychodzi codziennie, tak żeby mógł uczestniczyć na przykład przez 2 tygodnie czy nawet miesiąc. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Raczej staramy się aby praktyki miały charakter ciągły, wtedy jest łatwiej zachować jakąś ciągłość tematyczną. Są przypadki kiedy student nie przychodzi regularnie. Zależy to od indywidualnych uwarunkowań każdego praktykanta. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Przeważnie nieregularne praktyki, co nie jest niestety dobre dla studenta, ale to już wina planu zajęć na uczelni. (Nauczyciel, woj. podlaskie)

Podobnie jak zróżnicowane są możliwe modele praktyk studenckich w przedszkolach, tak też nie ma jednej wykładni liczby godzin, które studenci powinni przepracować w czasie praktyki. Przedszkola podają godziny praktyk w różnych wariantach, począwszy od 15 czy 20 godzin do nawet 80 godzin praktyki, przy czym najczęściej podawaną średnią godzin trwania praktyk było 60 godzin zajęć. Niemniej jednak, jak zauważają badani opiekunowie, liczba godzin jest uzależniona od trybu studiów praktykanta, poziomu oraz ogólnego doświadczenia, tzn. studenci z pierwszego roku studiów najczęściej mają mniej godzin

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

praktyki studenckiej. Praktyki takie trwają od minimum 2 tyg. do miesiąca, chyba, że realizowany jest model śródroczny.

4 tygodnie lub 6 tygodni. Jeżeli jest 4 tygodniowa to jest tylko w danej grupie, jeżeli jest 6 tygodniowa to jest rozbite na 3 tygodnie w młodszej grupie i 3 tygodnie w starszej. Jest to 5 godzin dziennie – bo to jest podstawa. Zazwyczaj od 8-13:00, 14:00, bo to jest podstawa programowa i w tych godzinach dzieci są. (Nauczyciel, woj. opolskie)

1.3 Program praktyk

Podczas odbywania praktyk studenckich w przedszkolu, każdy student ma obowiązek realizacji wcześniej przygotowanego programu praktyk. Program ten nie uległ zmianie w czasie praktyk żadnego z badanych studentów, jednak dwójka badanych zgłosiła co do niego uwagi. Pierwsza z nich zauważyła, że nie zrealizowała całego programu z przyczyn od niej niezależnych, tzn. ze względu na nieobecności dzieci na zajęciach z powodu rekolekcji. Natomiast druga osoba zaproponowała, że warto byłoby poszerzyć go o dodatkowe zajęcia oparte na zainteresowaniach praktykanta.

Program praktyk został zrealizowany, wszystkie podstawowe punkty harmonogramu. Natomiast w ramach indywidualnej pracy można było poszerzyć te praktyki o jakieś dodatkowe zajęcia, gdzie np. jeśli by ktoś wolał pisać scenariusze to pisanie scenariuszy do pracy z dziećmi, jeżeli ktoś wolał prowadzić zajęcia to prowadzić zajęcia itd. (Student, woj. lubelskie)

W przeciwieństwie do studentów, zdaniem nauczycieli zmiana programu praktyk nie należy do rzadkości, aczkolwiek badani z tych dwóch grup są zgodni co do tego, że zmieniony czy nie, program jest przez nich realizowany w całości. Nauczyciele uważają, że elastyczny program praktyk może być korzystny dla studentów. Modyfikacje czasami się zdarzają, ale z reguły są nieznaczne, natomiast jeżeli już mają miejsce, to są umotywowane szczególnymi predyspozycjami studenta, np. w przypadku kiedy doskonale się sprawdza w praktyce czynnej można mu ją wydłużyć kosztem biernej. Zmiany programu mogą także wynikać z nieprzewidzianych wydarzeń losowych oraz okolicznościowych uroczystości. W odpowiedziach badanych nauczycieli pojawiły się sytuacje, w których musieli oni zmienić program np. ze względu na brak jakichkolwiek umiejętności i wiedzy studenta. Wszelkie modyfikacje programu wprowadzają placówki przedszkolne nie zaś uczelnia.

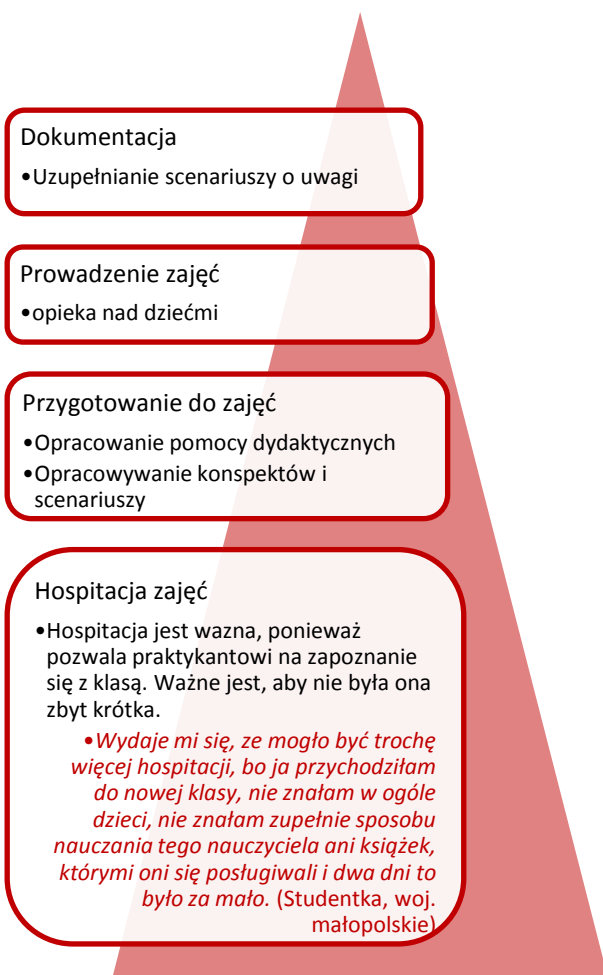

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„Czasami praktykant przyjdzie bez wiedzy na dany temat i jeżeli on ma zrealizować zadania na dany temat, to on nie jest w stanie od samego początku przygotować się do przeprowadzenia praktyki tak jak zakłada to jego placówka. Po prostu przychodzą czasami bez wiedzy i nie przygotowani” (woj. dolnośląski)

My sami czasem wprowadzamy – jeżeli widać, że studentka przejawia umiejętności duże to modyfikujemy tę praktykę i zamieniamy na czynną (woj. dolnośląskie)

Rysunek 1 Zawartość programu praktyk

Kwestia zaangażowania w program praktyk ze strony przedszkola zależy od wymogów, jakie uczelnia wysyła do placówki oraz od tego, w jakim stopniu zestandaryzowane są przez szkołę wyższą procedury odbywania praktyki. Przedszkola, które otrzymują od uczelni jedynie ogólne dyspozycje i same ustalają szczegółowy program oraz harmonogram zajęć, naturalnie są z nim doskonale zapoznane. Nieco inaczej wygląda sytuacja, kiedy uczelnia przesyła już gotowy program do realizacji w placówce, wtedy nie zawsze opiekun praktyk miał okazję zapoznać się z nim, a jego rola opiera się w głównie na kontroli poczynań studenta. Niemniej jednak znaczna większość badanych nauczycieli deklaruje znajomość programu. Opiekunowie starają się rzetelnie przygotowywać do praktyk, w podobnym stopniu jak studenci. Wielu także zwraca uwagę na swoje doświadczenie w tym zakresie i niezmienność programu praktyk, dzięki którym opiekun jest doskonale zorientowany w wymaganiach uczelni. Pojawiły się także uwagi, że program praktyk jest dla studentów nazbyt ambitny

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i że wymaga on od młodej osoby zbyt wiele:

Myślę, że uczelnia powinna taki program wprowadzić, ale uczelnia powinna to zrobić w porozumieniu z kierującymi placówkami oświatowymi. Ja nie zmieniam programu praktyk, staram się dostosować. Od razu powiem, że jeżeli chodzi o program praktyk to w niektórych przypadkach jest zbyt ambitny tzn. zbyt dużo ten student ma się dowiedzieć, a jego możliwości i umiejętności są niewykształcone jeszcze na tyle, aby mógł on ten program efektywnie wykorzystać. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Na początku było zapoznanie z zasadami panującymi w przedszkolu. Później obserwacje zajęć. Przygotowanie do prowadzenia własnych zajęć i ich prowadzenie. Myślę, że długość poszczególnych elementów była odpowiednia, ponieważ ze wszystkimi tymi etapami trzeba się zapoznać, aby znać zasady panujące w przedszkolu i sposoby prowadzenia zajęć. (Student, woj. wielkopolskie)

Celem praktyk studenckich specjalności nauczycielskiej i ich programu jest zapoznanie się z pracą nauczyciela, opiekuna przedszkolnego w jej naturalnym przebiegu oraz kształtowanie własnych kompetencji pedagogicznych oraz zainteresowań związanych z zawodem. W ramach tych celów, student jest zobowiązany do realizacji wielu zadań, takich jak obserwacja zajęć prowadzonych przez wykształconego dydaktyka, prowadzenie zajęć oraz zapoznanie się z dokumentacją szkoły. Podział czasowy praktyk na poszczególne elementy w dużej mierze zależy od preferencji uczelni, ale zdanie placówki nie jest w tym wypadku bez znaczenia. Większość przedszkoli, uznając wyższość prowadzenia zajęć nad ich obserwacjami, starała się dzielić praktykę w stosunku np. 70%:30% na rzecz praktyki czynnej. Niemniej jednak pojawiały się inne warianty, takie jak podzielenie części biernej i czynnej praktyki po równo albo w przeciwieństwie do większości, zwrócenie uwagi i nacisk na część obserwacyjną, co może dziwić o tyle, że zgodnie z obiegową opinią oraz opinią większości badanych nauczycieli to samodzielna praca studenta jest najważniejsza dla jego rozwoju.

Kiedyś wyglądało to tak, że nawet przez pół roku studenci oglądali zajęcia a uczestniczyli w pojedynczych zabawach. Natomiast z takiego wieloletniego doświadczenia wyszło, bo od 20 lat przyjmuje studentów, że to nie daje nic studentom, najwięcej korzyści mają z tego kiedy sami coś prowadzą. Także w tej chwili pokazuje jedno zajęcia dydaktyczne. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Na ogół są to praktyki 2 ewentualnie 3-tygodniowe. Najczęściej jest to praktyka asystencka, czyli polegająca na obserwacji. Rzadko jest to praktyczne przygotowywanie zajęć, co uważam akurat byłoby bardziej stosowne. (Nauczyciel, woj. lubelskie)

Większość badanych studentów nie zgłaszała zastrzeżeń co do zaplanowanego trwania poszczególnych elementów programu praktyk. Jedynie dwie osoby zaproponowałyby zmiany, które miałyby polegać na wydłużeniu czasu poświęconego na samodzielne prowadzenie zajęć, a także na dodaniu do programu praktyk konsultacji z nauczycielem prowadzącym.

Myślę, że praktyki są ważne dla studenta i że musi trochę boleć. Dokumentacja jest uciążliwa, ale ja pracuję w takim zawodzeniu, że zdaję sobie z tego sprawę, że pracując ze studentem, z uczelnią, będę miała trochę dodatkowej pracy. Chciałabym, żeby studenci, którzy będą wykształceni do pracy z dziećmi byli przygotowani. Bardzo mi na tym zależy i powinno wszystkim zależeć. Ta dodatkowa praca też daje satysfakcję, jest to jakaś nagroda za te uciążliwości. Nie wzbraniam się w każdym razie przed tym, żeby dodatkowo spotkać się ze studentem, rozmawiać czy przygotowywać.

(Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Praktyki studenckie składają się z różnych części, niemniej jednak absolutną podstawą praktyk jest obserwacja, czyli hospitacja lekcji oraz praca czynna, czyli ich prowadzenie. Te elementy pojawiły się we wszystkich odpowiedziach dotyczących zawartości programu praktyk. Niektórzy badani wskazali także na występowanie w programie praktyk konieczności tworzenia scenariuszy lekcji oraz dokumentacja zajęć tuż po ich przeprowadzeniu.

1.4 Dokumentacja

Jak wykazały badania, dokumentacja wymagana przez uczelnie jest różnorodna. Niektóre uczelnie wyższe wymagają od swoich studentów jedynie dostarczenia dzienniczka praktyk czy scenariuszów/konspektów zajęć, co stanowi podstawę zaliczenia praktyk studenckich. Inne natomiast dodatkowo proszą o arkusze, zeszyty hospitacji, a także o pisemne opinie opiekunów z przedszkola na temat praktyki danego studenta. Tylko jeden student zadeklarował, że aby zaliczyć praktykę, poza dostarczeniem dokumentacji, konieczna jest rozmowa z opiekunem praktyki z ramienia uczelni.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Warunkiem zaliczenia praktyki było odbycie rozmowy z opiekunem praktyki z ramienia uczelni i przedłożenie mu dokumentacji obejmującej scenariusze zajęć z uwagami hospitujących nauczycieli oraz wystawionymi przez nich ocenami, protokoły z obserwacji wraz z uwagami własnymi oraz wnioskami, charakterystykę wybranego dziecka wynikającą z analizy obserwacji, wyników diagnozy i indywidualnego programu wspomagania i korygowania rozwoju dziecka, opinię z oceną, samodzielnie wykonaną pomoc dydaktyczną wraz z opisem celu i zasad jej wykorzystania, kwestionariusz ankiety zawierający refleksje własne studenta na temat praktyki. (Student, woj. śląskie)

Studenci, poza dwiema osobami, nie zgłaszali trudności z wypełnianiem i dostarczaniem dokumentów dotyczących praktyki. Jedynym problemem była ilość koniecznych do dostarczenia dokumentów, a dla pojedynczej osoby problematyczna była niedostępność opiekuna praktyk z ramienia uczelni i wynikająca z tego niemożność otrzymania wpisu.

Podobnie jak studenci, nauczyciele – opiekunowie praktyk nie mieli trudności z wypełnianiem niezbędnej dokumentacji, z którą mogli się zapoznać jeszcze przed rzeczywistym rozpoczęciem praktyk przez studenta. Choć niektórzy zwracali uwagę, że czasami procedura dokumentacji może być uciążliwa, to jednak prezentowali raczej odpowiedzialną i wyrozumiałą postawę, związaną z przekonaniem, że jeżeli decyduje się na przyjęcie praktykanta, to trzeba znaleźć czas na formalności związane z jego działalnością w placówce. Rodzaj dokumentów, za pomocą których praktyka była formalnie rejestrowana, był zróżnicowany i zależał od danej jednostki. W najbardziej minimalistycznych wariantach opiekunowie wypisywali lub podpisywali dziennik praktyk studenta, natomiast w innych przypadkach placówka gromadziła zarówno scenariusze, listy obecności praktykanta, jak i konspekty, zeszyty hospitacji, a także prowadzili ankiety ewaluacyjne dotyczące pracy

*Przede wszystkim ważna jest teczka. Każda studentka miała mieć protokoły odtwórcze zajęć, które obserwowała, a oprócz tego dostają ode mnie taki plan konspektu jak mają ten protokół napisać. Oprócz tego to są konspekty, które same przygotowują do zajęć, które prowadzą i powielają go z koleżanką. Także w takiej teczce mamy tam np. 12 konspektów, książki, które były wykorzystywane płyty CD i pomoce, które się do takiej teczki mieszczą. Zwykle studenci mają też obowiązek przez cały okres praktyk obserwować wybrane, wskazane dziecko i tutaj też wyznaczam czy to będzie sfera rozwoju umysłowego czy społeczno-moralnego czasem też wszystkie, czasem tylko sprawność ruchową lub manualną.
(Nauczyciel. woj. małopolskie)*

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

studenta. Wielu także było zobowiązanych do odnotowania obecności praktykanta na zajęciach w dzienniku zajęć.

Mimo tego, że badani studenci uznali, że nie mieli problemów z dokumentacją swojej praktyki, to niektórzy nauczyciele zauważyli, że pojawiają się czasami trudności wśród praktykantów np. z tworzeniem scenariuszy czy konspektów, a także z uzupełnianiem dzienniczka. Kilka osób zwróciło także uwagę, że studenci pojawiający się w przedszkolu nie znają podstawy programowej, niezbędnej do prowadzenia zajęć z dziećmi.

Oczywiście w trakcie trwania praktyk też prosiłyśmy o te dzienniki, bo nie wszystkie studentki wiedziały jak pisać. Nieraz pisały w taki sposób, że nie do końca wiadomo co to się działo w przedszkolu. Także musiały to też skonsultować z nauczycielką, żeby ten wpis był prawidłowy. Nie, trudno mówić o uciążliwym. W każdym razie wymagał pewnej mobilizacji, czasu. Trzeba było po prostu zostawić swoje bieżące działanie i zająć się praktykami. Ja myślę tak, że studentki powinny mieć powiedziane już przed praktykami, ale na uczelni, bo mają jakiegoś tam opiekuna, że te praktyki powinny być dokumentowane nie tylko tym dziennikiem. One powinny mieć też scenariusze, jakąś teczkę założoną, powinny mieć tam ten dziennik praktyk, powinny mieć jakieś prace dzieci, bo też piszą obserwację, więc powinny mieć to wszystko w jednym miejscu. De facto one przychodzą, co tydzień i nie mają nic. My dajemy im jakieś materiały. Dawaliśmy im podstawę programową, bo dziewczyny w ogóle okazało się, że nie wiedzą, co to jest za dokument. Także dawaliśmy im tę podstawę programową. Każde zajęcia omawialiśmy, to też musiało być omówione z podstawą programową, co one w tym momencie zrealizowały z podstawy. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Wydaje mi się, że powinny być takie specjalne osobne arkusze dla uczelni, ponieważ te arkusze(dokumentacji praktyki) oddaje się nauczycielom, z tego co ja wiem, i tak naprawdę władza uczelniana nie do końca wie jak przebiegła ta praktyka. (woj. podkarpackie)

1.5 Monitoring praktyk

Praktyki jako wspólna inicjatywa uczelni wyższej i placówki wychowania przedszkolnego może być monitorowana przez obie te instytucje. Niemniej jednak uczelnia rzadko korzysta z tego przywileju, zaś jedyną formą sprawowania kontroli nad studentem praktykantem jest analiza dokumentów otrzymanych po zakończeniu praktyki, a także w kilku przypadkach połączenie telefoniczne z dyrekcją albo wizytacja opiekuna z ramienia uczelni. Niemniej jednak kontakt ten jest krótkotrwały i skupia się raczej na formalnym monitoringu, tzn. na

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

sprawdzeniu czy student pojawia się na praktykach, czy jest punktualny, w mniejszym lub znikomym stopniu ocenia się i konsultuje jego postępy i wiedzę. Do rzadkości zatem należy bardziej zaangażowany monitoring praktyki ze strony szkoły wyższej. Taką opinię podzielają zarówno badani studenci jak i opiekunowie w przedszkolach.

Opiekun praktyk był wyznaczony na uczelni i ten opiekun chodził do każdego praktykanta na jedne zajęcia na parę godzin, żeby zobaczyć czy odbywa te praktyki, w jaki sposób i ewentualnie patrzył na scenariusz. W przedszkolu u mnie była pani opiekunka praktyk, za to w szkole nie pojawiła się. (Student, woj. małopolskie)

Była informacja pisemna po praktyce. Przed praktyką było pytanie czy student dotarł i czy wypełnia program, który został przygotowany. Po praktyce została przygotowana dokumentacja, którą uczelnia wymagała. (Nauczyciel, woj. opolskie)

Znacznie większą rolę w tej dziedzinie odgrywa placówka przyjmująca praktykanta, gdzie monitoring polega na dokonywaniu formalnej oceny studenta za pomocą wpisów do dziennika, a także na rozmowach ze studentem, na przyglądaniu się jego pracy w czasie jego przygotowywania się oraz samodzielnego prowadzenia zajęć. Taką obserwacją zajmuje się nie tylko opiekun praktyk, ale także niejednokrotnie sam dyrektor placówki. Pewną formą monitoringu jest także omawianie działalności studenta na radzie pedagogicznej. Kilku badanych nadzoruje praktykanta także poprzez analizę jego konspektów i innych dokumentów, a także za pomocą ankiet ewaluacyjnych, które jednak nie są popularne wśród badanych studentów i nauczycieli.

Placówka monitorowała przebieg praktyk na bieżąco, czyli każdego dnia spotykałam się z moim opiekunem praktyk i rozmawialiśmy o tym co będziemy dzisiaj robić, co będziemy robić następnego dnia itd. Natomiast uczelnia monitorowała praktyki powiedzmy, na początku i na końcu czyli gdzie odbędą praktyki to wysyłała odpowiednie dokumenty do placówki. I na końcu oddawałam dzienniczek uzyskując wpis. (Student, woj. lubelskie)

Oczywiście były monitorowane przez bycie na każdych zajęciach i obserwację zajęć prowadzonych przez studenta, czasem pojawiała się również pani dyrektor na zajęciach. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Po każdych takich praktykach byłam na radzie pedagogicznej, omawialiśmy to. Nauczyciele dzielili się uwagami z dyrektcją. Zastanawialiśmy się jak to przebiega, co było pomocne przy wystawianiu oceny praktykanta. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Podstawowym narzędziem kontroli zrealizowanych praktyk jest dzienniczek praktyk, który jest analizowany zarówno przez uczelnię jak i placówkę pozwalającą na praktykę. Studenci są zdania, że jest on bardzo ważnym dokumentem, który w przyszłości pozwoli im na znalezienie pracy, ponieważ stanowi dowód nabytych przez nich umiejętności w czasie praktyki w przedszkolu.

Formy nadzoru czyli obserwacja zajęć, rozmowy ze studentem, analiza przygotowywanej przez niego dokumentacji, zapisy w dzienniku praktyk. To są podstawowe rzeczy, które zawsze wykonuje. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Codzienna obserwacja zajęć prowadzonych przez studenta i omawianie. Na koniec oczywiście musiałam wystawić pisemną ocenę. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Niemniej jednak, oceny studenta dokonywane przez opiekunów mogą być uciążliwe właśnie ze względu na niewystarczającą współpracę i zainteresowanie ze strony uczelni kierującej studenta na praktyki. W takiej sytuacji pojawia się dla badanych nauczycieli problem dotyczący przedmiotu ocenianego. Poza tym oceny praktyk są ocenami opisowymi, dlatego zdarza się, że są czasochłonne.

Ja robię ocenę opisową, opisuję jak przebiegała praktyka studentki, czy studentka się angażowała czy przychodziła punktualnie, czy dawała coś od siebie czy próbowała coś zorganizować. I nie oceniałam jej też na jakąś ocenę tylko wpisuję, że jestem bardzo zadowolona z takiej praktyki, czy dobrze oceniam praktykę, ale nie oceniam jej w jakiejś skali 1-6 czy od 2-5, że wystawiam ocenę bardzo dobrą czy dobrą. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Ocena bywa uciążliwa. Nie mamy kontaktu z uczelnią i nie wiemy, które aspekty powinny znaleźć się w tej ocenie. Nie wiemy, co dokładnie powinniśmy ocenić. Dlatego bywa uciążliwa – nie dają wytycznych, co chcieliby w tej ocenie zobaczyć. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2 Opieka nad praktykantem

Poza formalną organizacją, niemniej ważny jest stosunek wyznaczonych opiekunów praktyk, zarówno tych z uczelni jak i ze strony przedszkola, do studenta. Dobry kontakt między tymi osobami wpływa na jakość pracy młodych ludzi, a także na ich późniejsze przygotowanie do zawodu, dlatego następny blok pytań zadanych badanym dotyczył oceny pracy i postawy opiekunów praktyk.

2.1 Opiekun z ramienia uczelni

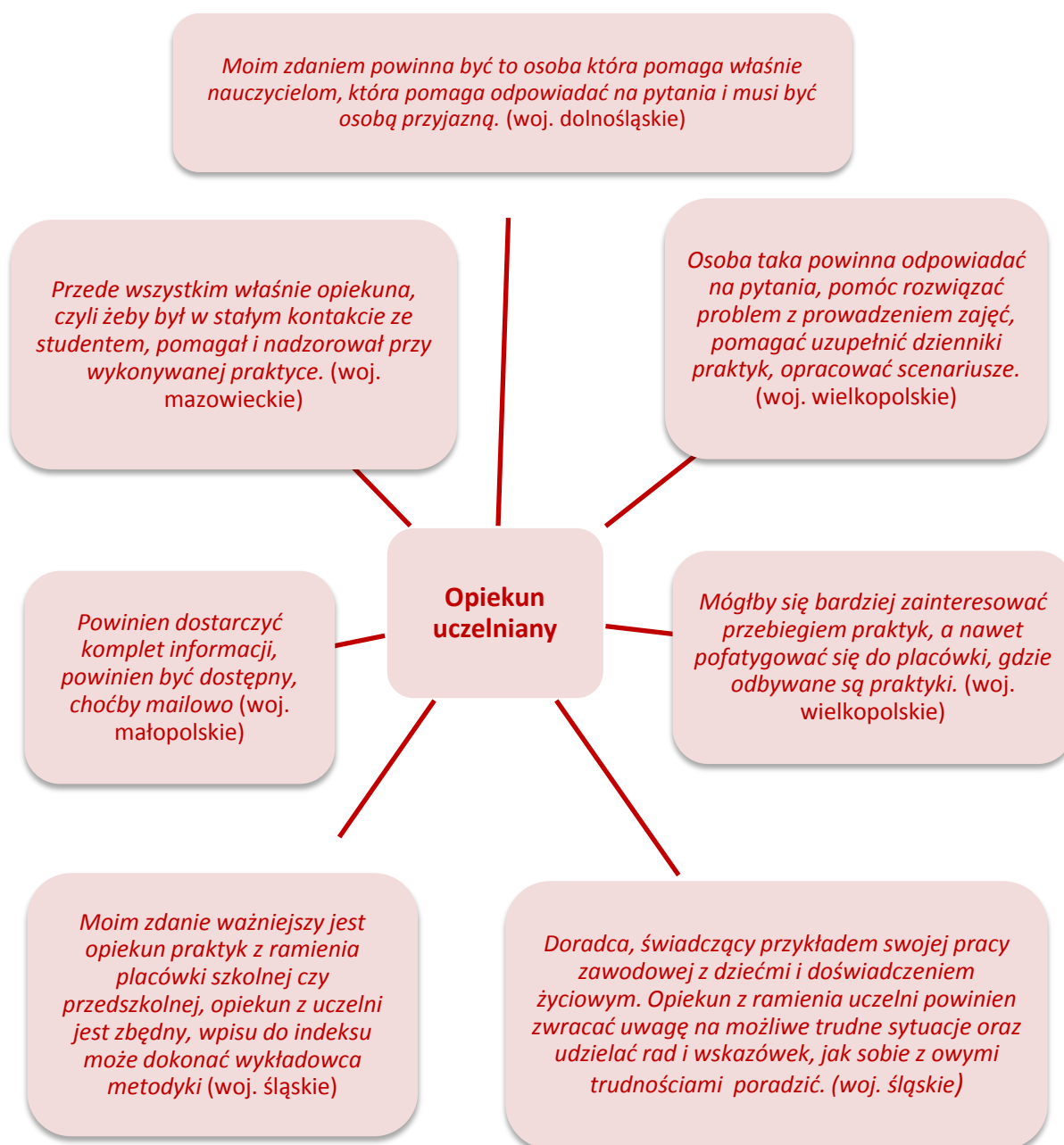
Wszyscy badani studenci specjalizacji nauczycielskiej odbywający w roku akademickim 2011/2012 praktyki w przedszkolu, zgodnie uznali, że ich uczelnia przydzieliła im opiekuna praktyk. Zdecydowana większość z nich bardzo dobrze oceniła współpracę ze swoim opiekunem i doceniła fakt, iż był on dla nich dostępny (głównie na dyżurach) i mogli zgłosić się do niego i przedyskutować istotne dla nich kwestie. Tylko dwie osoby z województwa pomorskiego uznały, że nie miały kontaktu z opiekunem praktyk z uczelni. Badanych poproszono o podanie cech, jakimi powinien się odznaczać dobry opiekun praktyki z ramienia uczelni. Z odpowiedzi studentów wynika, że opiekun z ramienia uczelni powinien być nie tylko pomocny w zakresie informowania o możliwościach związanych z odbywaniem praktyk oraz z szukaniem odpowiedniej placówki. Przede wszystkim powinien być dla studenta dostępny albo osobiście albo przynajmniej mailowo, tak, aby młody człowiek mógł z nim skonsultować swoje wątpliwości. Co więcej, ważna jest także postawa opiekuna wobec studenta. Powinien być życzliwy oraz bardzo ważnym jest, aby był wspierający. Odpowiedzi dotyczące idealnego opiekuna z ramienia uczelni zawiera rysunek numer 2.

Ja myślę, że gdyby pani odpowiedzialna za praktyki z uczelni przychodziła np. częściej popatrzeć na swoje studentki to też by miała inny ich obraz. Ta pani była u mnie 5 minut i wiedziała jak ta studentka prowadzi zajęcia, a pani nic po tych 5 minutach nie wiedziała. Nie o to chodzi, żebym ja jej relacjonowała, bo ona nas nawet nie pyta. Dla niej nie było ważne, co studentka i czego się nauczyła, tylko dla niej ważne czy przychodzi punktualnie, czy ma ilustracje swoje, czy pomoce robi, jaki ma kontakt z dziećmi. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 2 Cechy idealnego opiekuna praktyk z ramienia uczelni

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Pomimo tego, że wielu nauczycieli wskazało, że ścisła współpraca z uczelnią studenta czy z jego opiekunem praktyk mogłaby być korzystna dla wykształcenia młodego człowieka, to zdecydowana większość z nich stwierdziła, że nie miała doświadczeń związanych z taką współpracą. Jedynie pojedynczy badani uważali, że taki kontakt byłby zbędny. Spośród niewielu, którzy utrzymywali kontakt z uczelnią większość uznała, iż był zapośredniczony poprzez studenta, a także w dużej mierze formalny, opierający się na przekazaniu dokumentu i zapytania o wolne miejsca praktyk, a więc niewiele wnoszący. Pojawiły się także głosy, że uczelnia prowadziła szkolenia instruktażowe. Nauczyciele również uznali, że nawiązanie szerszego kontaktu z uczelnią mogłoby pozytywnie wpłynąć na proces kształcenia i nabywania umiejętności, głównie dlatego, że studenci bardziej angażowaliby się w praktyki oraz byłaby możliwość lepszej kontroli poczynań młodych ludzi i wskazywania im błędów oraz przeciwnie, tego co robią dobrze. Opinie opiekunów praktyk z ramienia uczelni na temat zawiera rysunek nr 3.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 3 Wybrane opinie nauczycieli na temat współpracy z uczelnią w sprawie praktyk

Opinie o
współpracy
pomiędzy uczelnią
a przedszkolem
ws. praktyk
studenckich

- *Tak, jest ważny, gdyż może to zmienić system nauczania. My możemy zasugerować, gdzie student ma braki i do czego trzeba by było powrócić.* (woj. zachodniopomorskie)
- **Uważam, że jest najważniejszy (kontakt) w przygotowaniu do tego zawodu. Troszkę traktowany obecnie po macoszemu** (woj. małopolskie)
- *Zdecydowanie tak, bo uważam, że wtedy mogłabym uzyskać dużo więcej informacji na temat tego czego wymaga uczelnia od nas, czego by oczekiwała, co by chciała żebyśmy mogli jako nauczyciele przekazać tym studentom. A to jest taka relacja tylko między mną a studentem, a student nie zawsze potrafi określić co by osobiście chciał wiedzieć.* (woj. wielkopolskie)
- **Uważam, że przede wszystkim jest nieodłączną częścią odbywania praktyk. Uważam, że musi być. Gdyby tak było można by w towarzystwie tego studenta z przedstawicielem uczelni odpowiadającego za organizację praktyk porządnie to wszystko omówić, połączyć to z tym co myśli kierujący placówką, z tym co myśli ten nauczyciel przyjmujący studenta na praktykę. Wtedy zrodziło by się wiele takich instrumentów, które ułatwiły by nam współpracę, a przede wszystkim nie było by to tak tylko sformalizowane . Uważam, że każda placówka szanowałaby takie podejście uczelni do placówek, w których ma student odbyć praktykę, bo szczerze mówiąc on może być przyjęty, ale nie musi, placówka ma prawo odmówić przyjęcia studenta na praktykę.** (woj. wielkopolskie)
- *Oczywiście. Tak jak mówię zupełnie inaczej jest jak uczelnia wystawi skierowanie i porozmawia z nami, dyrektorami, i nas ze sobą na równi traktują, bo na razie to nas traktują jako takie, wie pani ... Inaczej to powinno się wszystko odbywać, na drodze służbowej powinno być. Mało tego powinna taka pani, która organizuje praktyki przyjechać i pofatygować się do nas i porozmawiać z nami, placówkę obejrzeć i zobaczyć czy warto, czy placówka jest warta skierowania tutaj studentów. Bo to są bardzo ważne rzeczy i wtedy ustalenia z nami, może nie szczegółów, bo to my ustalimy, ale ogólnych jakiś zarysów tej praktyki.* (woj. warmińsko-mazurskie)
- **Myślę, że tak. Gdyby ten kontakt był, to można by dopasować regulamin do pracy tego studenta, a nie tylko obserwowanie** (woj. dolnośląskie)
- *Wydaje mi się, że taki kontakt opiekuna praktyk i uczelni powinien być jak najczęstszy i jest bardzo ważnym elementem z tego względu, że można wiele kwestii omówić, czy przedstawić różnego rodzaju problemy, z którymi spotyka się student w czasie trwania praktyki.* (woj. podkarpackie)
- **Student powinien być tego świadomy, że jest to tak odpowiedzialne miejsce na praktykę, że współpracuje i przedszkole i uczelnia.** (woj. mazowieckie)
- *Myślę, że uczelnie powinny wiedzieć jak radzi sobie student na danym terenie. Czy się do tego nadaje i czy popełnia błędy. Byłoby to znacznie korzystniejsze dla ucznia.* (woj. śląskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2.2 Opiekun z ramienia przedszkola

Trzecią osobą, poza studentem oraz opiekunem z uczelni, odpowiedzialną za powodzenie praktyki jest opiekun ze strony placówki, w której są one realizowane. Doświadczeni opiekunowie praktyk na ogół nie odczuwają potrzeby specjalnego przygotowywania się do zajmowania się studentem – praktykantem, natomiast ci, którzy wykazują taką potrzebę sięgają do podręczników merytorycznych albo do innych źródeł informacji o zawodzie pedagoga przedszkolnego i wyszukują nowości metodycznych, aby służyć radą i pomocą swemu podopiecznemu. W ramach przygotowania do roli opiekuna, nauczyciele starają się poznać wszelkie wymogi, jakie stawia przed nimi uczelnia studenta, a także starają się zapoznać z młodym człowiekiem, którego mają wprowadzić w tajniki zawodu, poprzez liczne rozmowy i konsultacje dotyczące np. wzajemnych oczekiwań. Nierzadko także opiekunowie konsultują się między sobą, w celu lepszego przygotowania, a także zapoznają się z wszelką dokumentacją obowiązującą ich jako osoby odpowiedzialne za poczynania studentów w czasie praktyki.

Opiekun praktyk ten z placówki [jest ważny], bo od niego naprawdę dużo zależy. Jeżeli osoba ta nie jest zaangażowana, nie wykazuje chęci pomocy czy też jakiegokolwiek współpracy to wtedy praktyka nie ma sensu.
(Student, woj. lubelskie)

Będąc opiekunem praktyk chciałabym jak najlepiej pomóc w przygotowaniu się studenta do przyszłej roli nauczyciela. Przygotowuję w domu pewne wskazówki do lekcji, pewne konspekty, również przeglądam strony internetowe uczelni, gdzie mogę znaleźć wskazówki, które pomogą mi w pracy ze studentem. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Jako nauczyciel trzeba się raczej przygotować pod kątem kompetencji i umiejętności tego studenta. Na pewno nie można wyjść od razu z takim założeniem, że student wszystko wie albo przynajmniej powinien wiedzieć. Tak naprawdę wie dużo teoretycznie, a nie miał możliwości doświadczenia tej bezpośredniej pracy z dziećmi i praktycznie moje przygotowanie polega głównie na tym, że ja przygotowuję się pod kątem umiejętności i kompetencji tego studenta i ja uwzględniam zapisy, jaka wiedzę ten student chciałby posiadać, osiągnąć w trakcie odbywania praktyki. Przygotowuje jeszcze różne książki, jakieś ciekawe pozycje. Zachęcam studenta. Praca nauczyciela przedszkola jest bardzo odpowiedzialna, wymagająca dużej cierpliwości. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Określając swoją współpracę z praktykantem, opiekunowie zwracają uwagę na swoją dyspozycyjność i chęć bycia pomocnym tak, aby młody człowiek mógł o wszystko zapytać i rozwiązać swoje wątpliwości związane z przyszłym zawodem. Współpraca opiekuna i praktykanta opiera się przede wszystkim na rozmowie, zarówno na etapie przygotowań do prowadzenia zajęć, jak i później omawiania tych już przeprowadzonych, aż po innego rodzaju oceny i konsultacje. Rolą opiekuna jest zatem zarówno konstruktywna krytyka poczynań młodej osoby jak i chwalenie go za to co zrobił dobrze oraz motywowanie i zachęcanie do wprowadzania własnych pomysłów. Oczywiście wiele w tej kwestii zależy od chęci i zaangażowania samego studenta:

To zależy bardzo dużo od tego, jaki jest praktykant i jaką już wiedzę posiada i jakie umiejętności ma i jakie chęci, bo niestety spotykamy się z różnymi. Są tacy, którzy rzeczywiście chcą pracować z dzieckiem to jest ich powołanie, bo nie czarujmy się, żeby pracować z dziećmi trzeba czuć to. Są tacy, którzy przychodzą i chcą tylko odbębnić, odwalić swoje i mieć to z głowy i właściwie praca z dzieckiem ich w ogóle nie interesuje. Teraz w zależności od tego, co ten student sam chce robić to można go wdrażać do tej pracy. Jeżeli widać chęci do pracy to można mu pozwolić na to, żeby coraz więcej angażował się samodzielnie i swoje własne pomysły realizował. Jeżeli to jest na siłę, to tutaj nic się nie da zrobić. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Ważne jest, aby student miał możliwość kontaktu ze swoim opiekunem i mógł skonsultować z nim swoje wątpliwości. Opiekunowie, nauczyciele przedszkoli chętnie odpowiadają na pytania swoich praktykantów i są zadowoleni, gdy oni chcą omawiać sporne kwestie. Niemniej jednak dość poważnym problemem są zahamowania młodych ludzi, związane z zadawaniem pytań:

Powinien pytać. Nie zawsze tak jest, bo może studenci się wstydzą czegoś nie wiedzieć. Należy uczyć ludzi, że być dobrym nauczycielem to niekoniecznie wiedzieć najlepiej, bo nauczyciel ma prawo nie wiedzieć wielu rzeczy. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Również dla praktykanta wartościowa i ważna jest możliwość swobodnej wymiany myśli i uwag ze swoim opiekunem w placówce. Wiele osób miało taką sposobność i skorzystało z niej, oceniając, że proceder ten jest potrzebny, aby poznać i naprawić własne błędy oraz lepiej nauczyć się zawodu. Ci, którzy nie mieli okazji lub nie skorzystali z niej uznali, że nie mieli potrzeby dzielić się swoimi refleksjami. Jedna osoba zwróciła uwagę na trudności, jakie może mieć student w takiej sytuacji, zwłaszcza gdy w grę wchodzi krytyka zwierzchnika.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zawsze mogłam bez problemu [podzielić się refleksjami]. Czy są potrzebne? Jak najbardziej, można się dowiedzieć od opiekuna o dzieciach, o klasie, zawsze jakaś podpowiedz, jakie błędy się popełniało. (Student, woj. wielkopolskie)

Na pewno byłaby możliwość, jeśli byłyby jakieś kłopoty to można by było się zwrócić bezpośrednio do opiekuna, ale nie było takich problemów, praktyka się odbyła. (Student, woj. małopolskie)

Tak, oczywiście miałam możliwość podzielenia się swoimi refleksjami na temat praktyk. Było to potrzebne, bo jest to sposób na sprawdzenie czy jeszcze coś by się przydało. (Student, woj. dolnośląskie)

Nie. Pewnie by było potrzebne, jeśli opiekun nie wywiązywałby się ze swoich zadań, ale nie jestem pewna czy studenci byliby w stanie podać informacje o osobie, od której się uczą, ze coś robi nie tak. (Student, woj. małopolskie)

Zdecydowana większość byłych praktykantów jest zadowolona z kontaktu z nauczycielem w przedszkolu i uznała, że miała relacje przyjacielskie z opiekunem praktyk. Studenci kontaktowali się z nim osobiście, ale mieli także możliwość skomunikowania się z nim za pomocą telefonu lub poczty elektronicznej.

Kontakt z tym opiekunem był bardzo dobry. Mogłam się do opiekuna zgłosić z każdym problemem. Miały one charakter przyjacielski. Kontaktowaliśmy się codziennie, ponieważ towarzyszyła mi ta osoba w każdym zajęciach. (Student, woj. wielkopolskie)

Były to bardzo przyjacielskie kontakty. Była to osoba, która bardzo mnie wspomogła, podtrzymywała na duchu. Zawsze dała dobrą radę i powiedziała coś miłego o tym, co już zrobiłam. (Student, woj. dolnośląskie)

Bardzo dobre. Zawsze moja pani opiekun praktyk była gotowa nam pomagać sugerowała różne rzeczy, gdzie można coś ulepszyć, więc pomogła we wszystkim. (Student, woj. mazowieckie)

Zaledwie dwójka studentów określiła swoje relacje z opiekunem praktyk w przedszkolu jako formalne oraz jako kontakty typu uczeń – mistrz. Podczas gdy znaczna część badanych była zadowolona ze współpracy i kontaktu z osobą stanowiącą nad nią pieczę, dwójka praktykantów z województwa pomorskiego i jedna osoba z województwa małopolskiego stwierdziła, że współpraca z opiekunem była niewystarczająca:

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Bardziej formalny aczkolwiek właściwie tej relacji nie było, bo pani, u której prowadziłam praktyki właściwie nie wymagała ode mnie niczego, nie wymagała, żebym jej posyłała scenariusze, oddała mi wolną rękę. (woj. małopolskie)

Współpraca pomiędzy studentem a nauczycielem w przedszkolu, zdaniem praktykantów i opiekunów, obejmowała wszystkie obszary związane z praktyką, tj. omawianie obserwacji, konspektów i przygotowań do zajęć, konsultowanie prowadzonych zajęć i rady związane z nimi, a także omawianie dokumentacji po praktyce. Współpraca studenta i opiekuna polega zatem na obserwowaniu obustronnym, a później na dyskusji na temat zebranych obserwacji i wyniesionych wniosków. Poza tym student ma wolną rękę, co do realizowania własnych pomysłów, a taka kreatywność i samodzielność są postrzegana pozytywnie.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3 Realizacja elementów praktyki

Kolejnym zagadnieniem poruszonym w czasie wywiadów był sposób realizowania praktyki, związany z uczestnictwem studentów w zajęciach przedszkolaków, ich prowadzenie, a także uczestniczenie w uroczystościach przedszkolnych i życiu placówki. Zapytano także o nabyte umiejętności praktyczne, kompetencje oraz wiedzę podczas odbywania praktyk, a także o doświadczenia studentów z mikronauczaniem. Dodatkowo nauczycieli poproszono o ocenę umiejętności studentów, które nabyli na uczelni. W tej kwestii opiekunowie byli niezwykle zgodni, wskazując na dobre przygotowanie teoretyczne studentów specjalizacji nauczycielskiej, ale niewielką wiedzę praktyczną i brak umiejętności przekładania teorii na działanie.

3.1 Uczestnictwo w zajęciach, zadania studenta i nabyte kompetencje

Praktyki realizowane w placówkach przedszkolnych przez studentów obejmują najczęściej hospitację i obserwację oraz całkowite lub częściowe (asysta) prowadzenie zajęć, co stanowi trzon całego proceduru odbywania praktyk studenckich, a następnie poszczególne jednostki rozszerzają te praktyki o zajęcia na świeżym powietrzu oraz wszelakie akademie i uroczystości, a także dodają do praktyk czas poświęcony na zapoznanie studenta z funkcjonowaniem przedszkola oraz z jego dokumentacją. Do rzadkości należą sytuacje, w których praktykant nie realizuje wspomnianej podstawy praktyki, co potwierdzają badania przeprowadzone wśród studentów, którzy uznali, że brali udział we wszystkich zajęciach wraz z przedszkolakami. Żaden z badanych praktykantów nie zwrócił uwagi na fakt, że jakieś zajęcia go ominęły. Przyszli nauczyciele brali udział w zajęciach merytorycznych, dotyczących np. nauki literek czy liczenia, jak i zabawach i spacerach z dziećmi oraz zajęciach rozwijających dziecięcą kreatywność i wrażliwość na sztukę, np. podczas tworzenia teatrzyków czy akademii z okazji świąt okolicznościowych. Nie ominęły ich także zajęcia tematyczne, np. plastyczne czy sportowe oraz ze specjalistami, np. z logopedą.

No najczęściej to jest tak, że studenci hospitują zajęcia prowadzone przeze mnie czyli po prostu obserwują, dowiadują się jak powinien wyglądać taki przebieg dnia w przedszkolu, ale dokładniej chodzi o zajęcia dydaktyczne czyli to zajęcia typowe, gdzie dzieci poprzez zabawę uczą się. Później student po pewnym czasie, kiedy już poobserwuje, zdarza się, że chce samodzielnie poprowadzić zajęcia i ja mu to umożliwiam. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Najpierw zapoznajemy się z harmonogramem, który daje studentowi uczelnia. Zazwyczaj zaczynają od zapoznania się z dokumentacją wychowawczą i pracy w placówce. Następnie są przydzielani do odpowiedniej grupy wiekowej lub są w każdej grupie. To zależy od regulaminu danej praktyki. Jeśli to jest tylko praktyka polegająca na obserwacji to tylko obserwują, ale staramy się, aby pod koniec tych praktyk studenci prowadzili chociaż fragment zabaw z dziećmi. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Musi się nauczyć jak powinno przebiegać takie zajęcia, że to są jednak małe dzieci i one muszą mieć zajęcia prowadzone naprzemiennie, trochę siedzą, trochę ruszają się. Poza tym, że zajęcia należy prowadzić metodami aktywizującymi, praktykant musi wiedzieć co to są metody aktywizujące, czyli, że wiedza powinna być dostosowana do umiejętności dzieci. Nie można nauczyć dziecko czegoś, czego ono nie jest w stanie się nauczyć. Wiedza i umiejętności muszą być dopasowane do indywidualnych potrzeb dzieci. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Głównym zadaniem nauczyciela - opiekuna jest wprowadzenie studenta w tajniki zawodu i zaprezentowanie mu wykorzystania wiedzy teoretycznej w działalności praktycznej. Nauczyciele zapoznają studenta nie tylko z metodyką, możliwościami i formami zabaw w przedszkolu i dydaktyką, ale także z organizacją przedszkola, dokumentacją (statut przedszkola, dzienniki zajęć), ramowym rozkładem pracy nauczyciela, a także zwracają uwagę na to jak dbać o bezpieczeństwo dzieci oraz w jaki sposób nad nimi zapanować, nawiązać z nimi kontakt, zrozumieć je i cieszyć się wśród nich posłuchem i szacunkiem. Nauczyciele pokazują praktykantom także jak wyglądają pewne przedsięwzięcia

przedszkolne od strony organizacyjnej.

Studenci mają także możliwość zapoznania się z dziećmi pochodzącymi z różnych środowisk, niejednokrotnie trudnych, wtedy także nauczyciel służy pomocą w kwestii jak sobie radzić z takim dzieckiem i w jaki sposób je zdiagnozować.

Studenci mają możliwość zapoznania się z różnymi dziećmi z różnych środowisk. Jeśli są dzieci, które sprawiają jakieś problemy wychowawcze student jest zawsze poinformowany o tym, aby zwrócić na nie uwagę. (Nauczyciel, woj. śląskie)

Kieruje również uwagę na dzieci, które wymagają specjalnej troski. Po prostu charakteryzują grupę, skupiając się na dzieciach, które potrzebują szczególnej opieki, delikatności w postępowaniu. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ponieważ miałam grupę pięciolatek, moja studentka została tak bardziej zapoznana z diagnozowaniem małych dzieci i gotowością edukacyjną, szkolną z przygotowaniem planów działań wspierających, kart indywidualnych potrzeb, przeglądaliśmy podstawę programową, jej wytyczne, to było wszystko omówione. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Przygotowanie i prowadzenie zajęć, tworzenie właściwej atmosfery w grupie, integracja grupy, indywidualne podejście do każdego dziecka, rozwiązywanie konfliktów w grupie. (Nauczyciel, woj. pomorskie)

W przedszkolu były problemy, które wynikały z sytuacji domowej dzieci, były to problemy rodzin patologicznych, problemy rodzin z uzależnieniami. Kładłam również nacisk wśród swoich praktykantów na metody, sposoby przekazywania wiedzy dzieciom, na metody aktywizujące i na tym się skupiałam i to do tej pory prowadzę. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Zapoznałam się z całokształtem pracy wychowawczej, opiekuńczej i dydaktycznej przedszkola oraz z dokumentacją placówki. Uczestniczyłam w zajęciach dydaktycznych i tematycznych dostosowanych do aktualnych wydarzeń: wiosna i Święta Wielkanocne oraz różnorodnych formach gier i zabaw ruchowych, a także plastycznych, muzycznych i językowych. (Student, woj. śląskie)

W przedszkolu codzienne zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, spacer, czynności samoobsługowe, gimnastyka korekcyjna, zajęcia taneczne, angielski. Miała możliwość uczestniczenia we wszystkich zajęciach gdzie biorą udział dzieci więc to było też jakiś odpoczynek po obiedzie, posiłki. W szkole tak samo, prowadziłam wszystkie lekcje, raz byłam na wycieczce. (Student, woj. małopolskie)

Uczestniczyłam w codziennych zajęciach dydaktycznych z dziećmi, czyli codziennie miałam jakieś 5 godzin zajęć z dziećmi i były to zajęcia w sensie dydaktycznym czyli nauka liczenia, pisanie

Studenci uważają, że każdy może pracować w przedszkolu, że praca w przedszkolu to jest coś takiego rzucam klocki na dywan i dzieci się bawią. A to nie, przedszkole ma teraz trochę inne cele i zadania. Przedszkole musi przygotować dziecko do podjęcia obowiązków szkolnych i to jest ciężka praca. Przede wszystkim to są isierki, które nie siedzą i mają swoje problemy i trzeba to wszystko zaradzić, trzeba do każdego znaleźć drogę, trzeba z każdym porozmawiać, jego problem musi być rozwiązany. On ma problem, że na przykład zgubił mu się guzik i to jest problem na cały dzień, bo nie ma guzika. Nie możemy do tego przejść tak, że dobrze znajdzie się albo drugi ci mamusia przyszyje. Nie to był mój. Także jest tutaj 25 dzieci, które trzeba zainteresować. Moje osobiste takie, zresztą koleżanek, nauczycielek też, że chcemy im przekazać taką wiedzę i takie działania te najlepsze, tak jak umiemy, jak nam się to wydaje. Tak żeby one idąc dalej gdzieś tam do pracy żeby miały jakiś wzór takiej poprawnej pracy z dziećmi. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

literek itd., były to też zabawy, spacer. Zapoznałam się też z dokumentacją przedszkola, czyli wszystkimi dokumentami, aktami prawnymi oraz dziennikiem itd. (Student, woj. lubelskie)

Studenci zapoznani ze specyfiką zawodu oraz wszelkimi niezbędnymi zagadnieniami związanymi z pracą nauczyciela w przedszkolu, zauważają postępy, jakich dokonali dzięki realizacji praktyki, a były to pozyskane umiejętności i kompetencje z zakresu merytoryki, dydaktyki, metodyki oraz pracy wychowawczo-opiekuńczej, przy czym najważniejsze wydają się te kompetencje, które pozwalają na nawiązanie kontaktu z dzieckiem i zainteresowanie go proponowanym zajęciem. Nabyte przez studentów kompetencje dzięki praktyce, w ocenie zarówno praktykantów jak ich opiekunów, zawiera tabela nr 2.

Tabela 2 Nabyte przez studentów kompetencje w czasie praktyki w przedszkolu

	Merytoryczne i dydaktyczne	Metodyczne	Wychowawczo-opiekuńcze	Kompetencje miękkie
Umiejętności/ kompetencje pozyskane w czasie praktyki	<ul style="list-style-type: none"> Umiejętność przygotowywania się do zajęć, w tym także przygotowywanie scenariuszy itp. <p><i>Merytoryczny też, bo muszę się przygotować do każdego zajęcia, to też trochę wymagało ode mnie. (Student, woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Na pewno pozyskuje informacje o rozwoju psychofizycznym dziecka, jego funkcjonowaniu. Od strony metodycznej na pewno obszar dotyczący metodyki i</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Poznanie metod i technik prowadzenia zajęć <p><i>Rozwinęłam swoje zaplecze metodyczne oraz jak współpracować z uczniami, jak nawiązać z nimi kontakt. (Student, woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>- „wydaje mi się, że najbardziej metodyczne, ponieważ jeszcze bardziej moja grupa to są dzieci na dwóch poziomach wiekowych. 4 i 5 latki więc na pewno była tutaj nauka czy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Umiejętność nawiązywania kontaktu, zainteresowania dzieci oraz opanowania ich zachowania <p><i>Wychowawcze pewnie tak, bo to jest właśnie taka sytuacja, w której ja muszę zapanować na tymi dziećmi i wytworzyć sobie jakiś autorytet (Student, woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Umiejętność opanowania grupy to chyba najważniejsze, czego się</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Umiejętność komunikowania się z dziećmi, umiejętności społeczne Wykształcenie odporności emocjonalnej na stres i samodzielności

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Merytoryczne i dydaktyczne	Metodyczne	Wychowawczo-opiekuńcze	Kompetencje miękkie
<p><i>form prowadzenia zajęć z dziećmi czyli dostosowywanie odpowiednich metod w bezpośredniej pracy z dziećmi (...) i oczywiście cała dydaktyka, czyli to co jest zawarte w podstawie programowej nauczania przedszkolnego i jak to wpleść w konstruowanie poszczególnych zajęć. (Nauczyciel, woj., wielkopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Znajomość systemu pracy placówki <p><i>Z harmonogramem pracy placówki, metodami pracy z dziećmi, prowadzeniem dokumentacji (Student, woj. pomorskie)</i></p> <p><i>Zapoznałam się z tokiem prowadzenia zajęć, ze specyfiką przedszkola, różnorodnością prowadzenia metod pracy dydaktycznej. (Student, woj. mazowieckie)</i></p>	<p><i>jakiś sugestia tutaj jak pracować w trakcie łączonych zajęć dydaktycznych, żeby mał dzieci się czegoś nauczyły, a starsze się nie nudziły. Były poruszane zagadnienia nadpobudliwości, bo 4 dzieci jest pod opieką specjalisty, przygotowanie tych planów wspierających. Są dzieci lękowe, więc jak prowadzić taką grupę, żeby każde dziecko miało możliwość się rozwinąć. Myślę, że najbardziej metodyka i takie sprawy wychowawcze. Dydaktyka też” (Nauczyciel, woj. małopolskie)</i></p>	<p><i>nauczyłam. (Student, woj. śląskie)</i></p> <p><i>Bardziej podszkoliłam te, które miałam, czyli umiejętność pracy z dziećmi, umiejętność panowania nad grupą, tworzenia scenariuszy zajęć. (Student, woj. lubelskie)</i></p>	

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci zdobyli w czasie praktyki ważne umiejętności i nauczyli się wielu pożytecznych i cennych dla przyszłego zawodu zagadnień. Niemniej jednak, aby dopełnić obrazu praktyk i tego co wnoszą, istotną kwestią jest dokonanie oceny przez opiekunów praktyk z przedszkola poziomu wiedzy i umiejętności, jaki przedstawiali studenci zanim zostali do nich skierowani. Opinie na ten temat są zróżnicowane. Wielu badanych uważa, że młodzi ludzie zupełnie nie są przygotowani do pracy z dziećmi, upatrując przyczynę niekompetencji

Największych trudności to oni sami mogą przysporzyć jeśli nie mają powołania do tego zawodu. Jeśli to jest totalna pomyłka i taka osoba nigdy do szkoły nie powinna trafić to na tym właśnie etapie praktykant powinien zostać przekonany, że nie powinien pracować w przedszkolu. W swojej karierze miałem chyba dwa takie przypadki. I to nie na zasadzie konfliktu z tym człowiekiem, ale jedna pani sama doszła do wniosku, że to nie jest to miejsce, że ona sobie zupełnie inaczej to wyobrażała i to nie jest to. Drugiemu to trzeba było delikatnie, że tak powiem „wyoślić”. Obydwoje zrezygnowali. Natomiast tak jak mówię, kariery mam 19 lat, a 2 tylko takie przypadki, więc zazwyczaj ci ludzie trafiają do tej szkoły i w tej szkole zostają. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

w zbyt małej liczbie godzin praktyki. Niska ocena umiejętności praktycznych wiąże się z pozytywną, wysoką oceną przygotowania teoretycznego, ponieważ nauczyciele dostrzegają problem związany z nieumiejętnością wykorzystania wiedzy teoretycznej. Rekomendacją badanych jest zatem, aby nie tylko dopilnować, by młody człowiek przychodził z bazą teoretyczną już ugruntowaną, ale także by uczelnia umożliwiła mu dłuższe praktyki, aby mógł tę wiedzę wykorzystać. Uczelnie zdaniem niektórych nauczycieli nie kształcą praktycznie, dlatego poziom praktyk dla wielu jest zawyżony. Studenci mają trudności nawet z nieskomplikowanymi

czynnościami jak wypełnianie dokumentów, sporządzanie scenariuszy, a także z trudniejszymi wyzwaniami jak opanowanie grupy.

Biorąc pod uwagę godziny praktyk, to nie są przygotowani do pełnienia funkcji nauczyciela. Za mało godzin praktyk. Doświadczenie nabywa się po latach pracy z dziećmi i wtedy można powiedzieć, że nauczyciel jest przygotowany do pracy. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Studenci mają dobre przygotowanie teoretyczne, jednak teoria nie zawsze sprawdza się w praktyce. Czasami trzeba podejść do dziecka indywidualnie, a nie szablonowo. (Nauczyciel, woj. śląskie)

Wydaje mi się, że dzisiejsze uczelnie nie przygotowują dobrze do zawodu nauczyciela. Jest bardzo dużo teorii, bardzo dużo wiedzy w głowach studentów, ale praktyczne przekazanie tych umiejętności,

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

które nabywają na studiach już dzieciom, czyli tym osobom, które są najważniejsze w czasie edukacji, bardzo kuleje. Praktyka, praktyka, praktyka. (Nauczyciel, woj. lubuskie)

Pozostałe niekompetencje i trudności wiążą się z brakiem odporności na stres młodych ludzi i ich szybkim zniechęcaniem się. Nie można także zapomnieć o tym, że praca z dziećmi jest powołaniem, dlatego trzeba mieć wrodzone predyspozycje do tego, aby zostać pedagogiem.

To zależy od charakteru uczelni i od tego, co sam w sobie student ma, jakie ma cechy osobowościowe, które kwalifikują go do tego zawodu. W moim przekonaniu różnie to wygląda, to nie jest wina uczelni, raczej tej osobowości studenta, czy nie trafił do uczelni z przypadku i nie ma żadnych umiejętności, które by go do tego zawodu predestynowały. Uważam, że tak średnio jest przygotowany. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Uważam, że niestety studia dzisiaj nie przygotowują do praktycznego wykonywania zawodu, tj. kiedyś było studium wychowania przedszkolnego, gdzie już właściwie od I klasy chodziliśmy na hospitage, później przeprowadzaliśmy zajęcia, byliśmy przygotowani po zakończeniu studium do podjęcia pracy i to nawet samodzielnej. Dzisiaj studia to tylko teoria, a bardzo mało jest właśnie ćwiczeń praktycznych, które są podstawą, bo sama teoria nie wystarczy, żeby pracować z dziećmi. (Nauczyciel, woj. lubelskie)

Tabela 3 Trudności z jakimi muszą zmierzyć się studenci na praktykach w przedszkolu

TRUDNOŚĆ	CYTAT
<ul style="list-style-type: none"> • Brak umiejętności przewidywania sytuacji • Brak przemyśleń organizacyjnych 	<p><i>Myślę, że teoria od praktyki się różni. Dziewczyny mają dużą wiedzę, ale teoretyczną i nie wiedzą, co tu może się zdarzyć, nie mają takiego daru przewidywania sytuacji, dlatego, że nigdy nie były tutaj wcześniej (...) przy zabawach ruchowych nie wiedzą jak zabezpieczyć i salę, i dzieci, jak je podzielić, żeby się nie poszarpały. No i tak samo, jeśli chodzi o działania plastyczne, nie zawsze potrafią przewidzieć czy daną pracę uda się wykonać w takiej grupie, nie znają też dzieci, więc trudno im ocenić co potrafią robić, a czego nie potrafią. (Nauczyciel, woj. małopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mała liczba godzin praktyk i nieumiejętność przeniesienia teorii na realne działania 	<p><i>Wydaje mi się, że jest zbyt wiele teorii, a za mało właśnie kontaktu bezpośredniego z pracą nauczyciela. To jest problem studentów, którzy przychodzą do placówek na praktyki. Nie</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

TRUDNOŚĆ	CYTAT
	<p><i>potrafią szybko reagować w określonych sytuacjach, czasami nie wiedzą jak sobie poradzić w danej sytuacji trudnej, problemowej. Słabo znają od tej strony praktycznej metody, formy pracy, nie potrafią bardzo często korzystać z możliwości dzieci, a wydaje mi się, że to jest bardzo ważne, bo zauważenie tego, czego dziecko chce, co lubi, pozwala nam na to, że o wiele łatwiej możemy mu pewne wiadomości przekazać, nauczyć pewnych nawyków czy kształtować zachowanie” (Nauczyciel, woj. lubuskie)</i></p> <p><i>Wydaje mi się, że najwięcej problemów studenci mają z wykorzystaniem wiedzy teoretycznej w praktyce. (Nauczyciel, woj. podlaskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Nieporadność w związku ze stresem i szybkie zniechęcanie się 	<p><i>Spotkanie się z trudną sytuacją powoduje u studenta takie pytania jak >>czy nadaję się do zawodu?<<. To mnie bardzo martwi. Nie może tak być, że kilka trudnych sytuacji jest negatywną oceną siebie. (Nauczyciel, woj. mazowieckie)</i></p> <p><i>Co roku widzę z mojego doświadczenia przez tyle lat, że młodzi ludzie są nieodporni na stres, merytorycznie są przygotowani, ale wygląda to różnie w praktyce” (Nauczyciel, woj. kujawsko-pomorskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trudność rozporządzania czasem 	<p><i>Mają problem z mieszaniem się czasowo. Nieraz chcą dużą wiedzę przekazać dzieciom, które niestety są na takim etapie rozwoju, że nie potrafią jej przyjąć. (Nauczyciel, woj. opolskie)</i></p> <p><i>Poza tym samo przekazywanie informacji, sposób przekazywania wiedzy, on nie zawsze jest taki w tempie, a studenci lubią to tak rozwlekać, rozciągać. Nie potrafią na konkretnie się skupić tylko za długo pewien temat ciągną. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trudności komunikacyjne z dziećmi 	<p><i>Problemem jest kontakt z dziećmi, dbałość o zdrową dyscyplinę. Kompletny brak umiejętności organizacyjnych, formułowania poleceń do dzieci. Koszmarem jest rozmowa z dziećmi kierowana,</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

TRUDNOŚĆ	CYTAT
	<p><i>układanie pytań oraz bazowanie na literaturze dziecięcej i niezajomość jej. (Nauczyciel, woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Ta relacja personalna dziecko-wychowawca czy dziecko-nauczyciel tutaj sobie nie wszyscy radzą. Po prostu ton głosu, ta stanowczość, czy tam kiedy nie można mówić cały czas mile i łagodnie, czasem trzeba stanowczo, ta cała modulacja głosem jest też problemem. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Zapanowanie nad dziećmi i utrzymanie dyscypliny 	<p><i>Na pewno trudnością jest dyscyplina grupy, bo jej nie zna. I te pierwsze dni są po to, aby podpatrzeć jak utrzymuje się dyscyplinę w danej grupie, pomóc przez pokaz, obserwację. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)</i></p> <p><i>Nie do końca Ci młodzi ludzie wiedzą jak się zachować, podczas gdy dzieci rozrabiają. Wynika to również z tego, że ni potrafią ich zainteresować. Skupiają się głównie na przekazywaniu wiedzy, jednak wiadomo, że małe dzieci nie są w stanie przyswoić wszystkich informacji i bardzo szybko się nudzą. (Nauczyciel, woj. świętokrzyskie)</i></p> <p><i>Najwięcej trudności mają z opanowaniem całej grupy. To są malutkie dzieci i czasami trudno nad nimi zapanować. (Nauczyciel, woj. łódzkie)</i></p> <p><i>Najwięcej problemów stwarza im utrzymanie jakby dyscypliny w prowadzeniu takich wspólnych zajęć zespołowych lub z całą grupą. Również pojawiają się takie problemy wychowawczo-dydaktyczne i wówczas też jakby mniej sobie potrafią z tym radzić. (Nauczyciel, woj. warmińsko mazurskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Pisanie scenariuszy i konspektów 	<p><i>Trudnością jest pisanie konspektów. Powinno się więcej pisać konspektów na zajęciach na uczelni. Jest bardzo słabe przygotowanie studentów, jeśli chodzi o tę kwestię. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)</i></p> <p><i>Również ta papierkowa praca, tworzenie konspektów sprawia problemy, ponieważ tworzenie</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

TRUDNOŚĆ	CYTAT
	<p><i>tych konspektów często jest przestarzałe. Wprowadzają przestarzałe konspekty, których się już teraz nie stosuje z tego względu ciężko się jest później dostosować do tego jak jest naprawdę w szkole. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)</i></p> <p><i>One po prostu w ogóle nie potrafią pewnych rzeczy, nie wiedzą, nie znają, nie potrafią scenariusza napisać. To nie jest ten konspekt, który był pisany 20 lat temu. Teraz zupełnie inaczej się pisze. Nie potrafią omawiać zajęć, nie wiedzą w ogóle o co chodzi. Ja myślę, że jakby były konsultacje z nami to my odpowiedziałybyśmy wiele rozwiązań, ale to uczelnia organizuje te praktyki, jest organizatorem. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Nieznajomość i nieumiejętność wypełniania dokumentacji 	<p><i>Najgorzej jest z taką sferą, jeśli chodzi o biurokrację i o taką papierkową robotę oraz o programy nauczania. Studenci, którzy przychodzą do nas na praktyki często nie znają podstawy programowej. Wydaje mi się, że to jest troszkę wina uczelni, uczyć teoretycznych rzeczy a nie praktycznych. Także praktyki przebiegają bardzo różnie. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)</i></p> <p><i>Uczelnia powinna zadbać, żeby podstawę programową znały nauczycielki, bo kiedy przygotowują jakieś zajęcia to są czasem gdzieś tam spoza podstawy programowej i to jest błąd nie do przyjęcia. (Nauczyciel, woj. lubuskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Pokonanie własnej nieśmiałości 	<p><i>Wydaje mi się, że nie każdy student który studiuje kierunek nauczycielstwo czy pedagogikę jest przystosowany czy ma predyspozycje do tego żeby być nauczycielem. Czasem najtrudniej studentom jest zamienić się w takie dziecko i robić z takimi maluchami pewne rzeczy, spowodowane pewnie jakąś blokadą taką psychiczną. Powinno się prowadzić takie zajęcia wcześniej na uczelni bądź powinny być organizowane takie zajęcia pozwalające przezwyciężyć taką nieśmiałość. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

TRUDNOŚĆ	CYTAT
<ul style="list-style-type: none"> Nieaktualna wiedza 	<p><i>To właśnie ta wiedza. Mają jej za mało i są tak puszczane w sumie na żywioł. Mają teorię trochę leciwą. Ja myślę, że wykładowcy powinni też troszeczkę się zmodernizować i unowocześnić.</i> (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)</p>

3.2 Uczestnictwo w pozazajęciowym życiu przedszkola

Studenci pedagogiki, którzy mieli okazję szerszego udziału w życiu przedszkola, tzn. uczestniczyli w uroczystościach i czynnościach nie tylko w ramach zajęć i hospitacji, ale czynnie zajmowali się organizacją jakichś spotkań i akademii, a także brali udział w rozmowach np. z rodzicami, jednogłośnie stwierdzają, iż jest to ważny i pomocny element praktyk. Styczność z rodzicami oraz z innymi nauczycielami jest praktykantom bardzo pomocna do wyciągnięcia wniosków o ich przyszłym zawodzie nie tylko w kwestii potwierdzenia swojego powołania, ale także w kontekście rozpoznania jakichś możliwych niedogodności, np. ze strony agresywnego dziecka lub jego rodzica. Niestety nie wszyscy badani studenci mieli okazję skorzystać z możliwości pozazajęciowego udziału w życiu przedszkola. Dotyczyło to połowy badanych młodych pedagogów.

Uczestniczyłam w spotkaniu rodziców, dla młodego nauczyciela to stresująca sytuacja, ale trzeba się nauczyć pracy nie tylko z dziećmi, ale i rozmowy z rodzicami. (Student, woj. śląskie)

Była możliwość. Uważam, że dają coś szczególnie, gdy się obserwuje rozmowy pomiędzy nauczycielami można zaobserwować takie stosunki nieformalne w pracy ewentualnie się na nie przygotować. (Student, woj. małopolskie)

Uczestniczyłam w uroczystościach szkolnych kilku, nie wiem, co to było, dzieci mówiły jakieś wierszyki, jakaś akademia itd. Byli też wtedy obecni rodzice. To było cenne doświadczenie, ponieważ rodzice mają inne spojrzenie na przedszkole niż wychowawcy, mają jakieś wymagania z kosmosu i jakieś pretensje nieuzasadnione i myślę, że to było ciekawe i polecam każdemu. (Student, woj. lubelskie)

Spośród tych osób, które nie miały możliwości uczestnictwa w życiu przedszkola innym niż zajęcia, tylko jedna osoba podzieliła się swoimi wątpliwościami na ten temat. Studentka uznała, że takie zaangażowanie w życie szkoły jest potrzebne, ale nie na poziomie praktyk:

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Nie, nic takiego. Na pewno byłoby korzystne, chociaż nie wiem czy na tym poziomie, bo ja jeszcze nie pracuję, więc może bardziej na stażu coś takiego, bo w momencie jak ja jestem tylko praktykantką to wchodzenie w coś takiego to ...raczej nie. (Student, woj. małopolskie)

Inaczej kształtuje się kwestia możliwości przyglądania się pracy specjalistów ds. dzieci oraz konsultowania się z nimi. Znaczna większość praktykantów stwierdziła, że takiej sytuacji nie było im dane doświadczyć w czasie praktyk. Jedynie cztery osoby miały okazję współpracować (lub jedynie przyglądać się ich pracy) z osobami wyspecjalizowanymi w pracy z dziećmi z różnych dziedzin, takich jak: logopedia, pedagogika specjalna, psychologia dziecięca, gimnastyka korekcyjna. Zakres tych doświadczeń obejmował zarówno obserwację pracy badanych osób jak i w niektórych przypadkach możliwość konsultowania zachowania dzieci i niesienia im pomocy.

Opinię studentów potwierdza badanie przeprowadzone z opiekunami praktyk ze strony przedszkola. Niespełna połowa pytanym podczas przeprowadzonych wywiadów zadeklarowała, że praktykanci w ich placówkach nie mieli okazji konsultować się ze specjalistami w sprawach dziecięcych problemów. Wiele osób ubolewa nad tym faktem, zwłaszcza, że większość uważa, że byłoby to potrzebne i ważne. Przeciwnego zdania była jedynie jedna osoba. Zwrócono jednocześnie uwagę, że na możliwość konsultacji wpływały dwie kwestie: fakt zatrudnienia przez placówkę takiego specjalisty na stałe, a po drugie wynika to z chęci studenta, która wiąże się nierzadko z poświęceniem i pozostaniem dłużej na praktykach. Inną kwestią jest, że rodzic może nie życzyć sobie wtajemniczenia praktykanta w kłopoty swojego dziecka.

Student miał możliwość spotkać się z pedagogiem. Konsultacje polegały na ogólnej rozmowie, ewentualnych uwagach, które student miał, kiedy nie mógł sobie poradzić z danymi sytuacjami. Były to sporadyczne, jednorazowe rozmowy, ale wydaje mi się, że wnosily dużo cennych uwag. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Studentka obserwowała jak logopeda pracowała indywidualnie z dzieckiem, bo praca logopedyczna to wiadomo nic nie da się zbiorowo, trzeba indywidualnie i wtedy studentka z boku siedzi i patrzy jak ta praca przebiega. To jest bardzo ważna część praktyk. (Nauczyciel, woj. warmińsko-mazurskie)

My mamy raz w miesiącu tutaj konsultacje psychologa. Ten psycholog przychodzi od godziny 14 do 16 i to są takie kontakty, że rodzice mogą do psychologa podejść i jakieś swoje problemy tutaj rozważyć. Praktykantki były o tym poinformowane. Także mogły tu przyjść. Niestety czas ich praktyki to jest od 9

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

do 11. Ta pani przychodzi o 14 do 16. Mamy szkołę dla rodziców, która też jest co tydzień od godziny 16 do 18,19. One były poinformowane i niektóre dziewczyny przychodziły do tej szkoły rodziców, żeby przyrzeć się na czym to polega, ale wielkiego zaangażowania nie było. One się tylko skupiały na tych zajęciach. (Nauczyciel, woj. warmińsko mazurskie)

Oczywiście, że mają taką możliwość, ponieważ przedszkole współpracuje nie tylko z poradnią, ale też współpracuje z takimi specjalistami jak logopedzi, nauczyciele czy terapeuci od gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej. Po prostu z każdym możliwym specjalistą, z jakim pracuje przedszkole mógł też się spotkać student. (Nauczyciel, woj. lubelskie)

Niestety nie było to możliwe z uwagi na przebieg praktyk, kwestia konsultacji programów wychowawczych, jakiś dydaktycznych z pracownikiem poradni psychologiczno-pedagogicznej jest utrudniony. Poza tym na takowe musi być zgoda rodzica, może być tak, że rodzic sobie nie życzy, aby student zapoznawał się z problemami, trudnościami. Dlatego u nas studenci nie zapoznają się i bliżej nie współpracują z pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej. (Nauczyciel, woj. wielkopolskie)

Student ma prawo uczestniczyć w radzie pedagogicznej, na którą są zapraszani specjaliści i wtedy ma taką możliwość współpracy (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Niestety, nie było takiej sytuacji, a szkoda, bo mogłoby mu się to przydać w pracy z dziećmi. (Nauczyciel, woj. łódzkie)

3.3 Mikronauczanie. Doświadczenia i opinie

Zdania badanych na temat mikronauczania były podzielone. Metoda ta polega na rejestracji audiowizualnej zajęć prowadzonych przez praktykantów, a następnie oglądanie nagrań i omawianie mocnych i słabych stron przeprowadzonych zajęć. Zrealizowanie takiego nagrania kosztuje wiele czasu, ale niewątpliwie jest pomocne, o czym świadczą wypowiedzi badanych studentów i nauczycieli. Warto przy tym zauważyć, że żaden z praktykantów przedszkoli nie miał doświadczeń w czasie praktyk z procesem mikronauczania, podobnie jak większość nauczycieli. Dwójka studentów skorzystała z takiej metody nauki, ale jedynie w czasie zajęć na uczelni. Ponadto pytane osoby dostrzegały możliwe pozytywne skutki mikronauczania, ale nie stroniły także od wypowiedzenia swoich wątpliwości na ten temat. Główną wadą mikronauczania wydaje się być narażenie studentów na duży stres, a także konieczność posiadania odpowiedniego sprzętu przez placówkę, na który nie zawsze ją stać.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zalety i wady mikronauczania wskazane przez badanych nauczycieli przedszkoli i studentów zawiera tabela nr 4.

Tabela 4 Mocne i słabe strony mikronauczania

ZALETY	WADY
<ul style="list-style-type: none"> Konstruktywna krytyka jest niezwykle pomocna studentowi i pozwoli mu na wysnucie wniosków związanych z odpowiednią opieką nad dziećmi <p><i>Nie miałam jeszcze do czynienia z czymś takim i trudno mi się wypowiedzieć na ten temat, jeśli nie znam w ogóle takiego zastosowania. Aczkolwiek myślę, że byłoby to całkiem przydatne w takich praktykach. Mogłoby to dużo zmienić. (Student, woj. mazowieckie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczeniem tej metody może być konieczność wyrażenia zgody na nagranie
<ul style="list-style-type: none"> Jest pomocne, ponieważ pozwala zobaczyć, jakie się popełnia błędy, prowadząc zajęcia <p><i>Miałam, ale nie w czasie praktyk, jest bardzo przydatny, zobaczyć jak prowadzi się zajęcia, jakie popełnia się błędy jest pomocne. (Student, woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Nie korzystaliśmy z tego, więc trudno mi się wypowiedzieć. Podejrzewam, że może to w pewien sposób pomagać, ponieważ wtedy student oglądając takie nagranie, kiedy już nie towarzyszy mu stres może na trzeźwo ocenić swoje umiejętności lub ewentualne braki. (Nauczyciel, woj. świętokrzyskie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Metoda naraża studenta na bardzo silny stres <p><i>Metoda bardzo stresująca dla praktykanta, wzmacniałaby tremę. Myślę, że nie jest to dobry pomysł. Studenci odbywający praktykę i tak są dosyć mocno zestresowani. Tradycyjne prowadzenie praktyk jak najbardziej się sprawdza. (Nauczyciel, woj. śląskie)</i></p> <p><i>Spotkałam się już z tym. Nie był to dobry pomysł. Student dodatkowo się stresował wiedząc, że jest nagrywany. Uważam to za zbędne. (Nauczyciel, woj. podlaskie)</i></p> <p><i>Może to być pomocą, ale generalnie nie brałabym tego jako wykładnik, bo też działa stres. Każdy może mieć słabszy dzień i w grupie dzieci mogą być chore i zmęczone, przeziębione. Może to pomóc, ale nie brałabym tego, jako wykładnik tego, co student osiągnął. (Nauczyciel, woj. opolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Pozwala na lepsze przygotowanie się następnym razem 	<ul style="list-style-type: none"> Może demotywowwać praktykanta, kiedy zobaczy jak wiele błędów popełnia

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZALETY	WADY
<p><i>Wydaje mi się, że taka forma omawiania zajęć przy pomocy ich odtwarzania później krok po kroku powinna akurat dobre skutki odnosić. (Nauczyciel, woj. lubuskie)</i></p>	<p><i>Nie jestem za mikronauczaniem, ponieważ czuję tremę podczas prowadzenia zajęć. (Student, woj. mazowieckie)</i></p> <p><i>Nie miałam takich doświadczeń, myślę, że by to mnie dodatkowo stresowało. Nie sadzę, aby przyniosło to mi jakieś korzyści. (Student, woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>Myślę, że może być to ciekawe doświadczenie, lecz nie wiem czy by one wpłynęło motywująco. Można się z tego wiele nauczyć, lecz może to także demotywować, gdy się zobaczy zbyt wiele swoich błędów. (Student, woj. wielkopolskie)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Pozwala na zobaczenie jak dzieci reagują na nauczyciela, a także pozwoliłoby na przyjrzenie się zachowaniu pojedynczego dziecka <p><i>Widzielibyśmy błędy popełniane, zauważyć jak reaguje klasa na zajęciach. (Student, woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>Poznajemy każdego ucznia oddzielnie, jest to rzecz, która pomaga, możemy dostosować indywidualnie. (Student, woj. wielkopolskie)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Student zachowuje się nienaturalnie <p><i>Jak ktoś jest nagrywany, to zawsze zachowuje się sztucznie, a nie o to chodzi w pracy z dziećmi. (Nauczyciel, woj. łódzkie)</i></p> <p><i>Zawsze to jakoś ogranicza jak się wie, że się jest nagrywanym, nie jest się naturalnym. (Nauczyciel, woj. lubuskie)</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> Placówka może nie dysponować odpowiednim sprzętem, który jest kosztowny <p><i>Nie miałam doświadczenia, więc ciężko mi powiedzieć, natomiast podejrzewam, że to byłoby kłopotliwe dla studenta. Stres robi swoje. Poza tym nie każda placówka ma takie możliwości, brakuje odpowiedniego sprzętu. (Nauczyciel, woj. świętokrzyskie)</i></p> <p><i>Może to wpłynąć na efektywność, może być niechętnie przyjęte. Można zobaczyć własne błędy, jednak ubogie budżety, brak środków to przeszkoda. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

CZĘŚĆ II: PROPOZYCJE ZMIAN W PROGRAMACH I SPOSOBACH REALIZACJI PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH DLA STUDENTÓW PRZYGOTOWUJĄCYCH SIĘ DO ZAWODU NAUCZYCIELA WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

4 Podsumowanie

4.1 Oceny praktyk

Studenci podsumowali swoje doświadczenia związane z praktykami i przyznali oceny bardzo dobre. Wszyscy badani studenci byli zadowoleni z poznawania swojego zawodu poprzez pracę w przedszkolu. Pomimo ogólnego poczucia satysfakcji, badani studenci byli zgodni, że praktyki studenckie trwają zbyt krótko i aby poznać dogłębnie tajniki zawodu i nabyć niezbędne umiejętności związane z pracą z dziećmi trzeba z nimi spędzić jak najwięcej czasu. Sugestia ta padała w prawie każdym wywiadzie.

No na pewno dużo wyniosłam, bo wiem jak pracować z dziećmi, jakie można metody wprowadzić do nauczania. Wiem jak wygląda teraz wycieczka, jak organizować wycieczkę. Można wprowadzić więcej godzin prowadzenia zajęć a także wprowadzić rozmowy na temat jak pracuje rada pedagogiczna czy jak cała szkoła funkcjonuje, dodatkowe zajęcia jeszcze do prowadzenia. (Student, woj. wielkopolskie)

Całość praktyki oceniam na db +. Jedyne minus to zdecydowanie zbyt krótki czas przebywania w każdej grupie wiekowej, 3 dni. Poznanie dzieci i ogólnie specyfiki danej grupy wiekowej wymaga większej ilości czasu, co najmniej tygodnia, nawet dwóch. (Student, woj. śląskie)

Całość praktyk oceniam bardzo dobrze. Bardzo fajnie wspominam. Przede wszystkim dały to, że człowiek się zapoznaje z dziećmi, z danym szkolnictwem, wie o co chodzi, bo czysto książkowa wiedza często odbiega od praktycznych rzeczy. Aczkolwiek myślę, że można by było zmienić to żeby wydłużyć takie praktyki, bo szkoła uważam, że za krótko daje studentom możliwość praktykowania. (Student, woj. mazowieckie)

Jestem zadowolona z przeprowadzonych praktyk. Podobało mi się to szczególnie, że mieliśmy okazję ciągłego uczestnictwa w życiu klasy czy grupy przedszkolnej, spędziliśmy z tymi dziećmi dwa tygodnie. Mieliśmy okazję ich poznać. Bardzo korzystne było to, że musieliśmy się codziennie przygotowywać na zajęcia, więc weszliśmy w taki tok pracy nauczyciela, który ma zajęcia codziennie.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

I nie prowadziliśmy dodatkowych lekcji tylko rzeczywiście całe zajęcia, można było się naprawdę dużo nauczyć. Co można by było ulepszyć? Nie wiem, jestem zadowolona. (Student, woj. małopolskie)

Podobnie oceniają swoich praktykantów nauczyciele, z których większość, mimo że dostrzega pewne braki w ich umiejętnościach, jest zadowolona. Podobnie jak przyszli pedagodzy, ich opiekunowie również zwracają uwagę na potrzebę zwiększenia liczby godzin, które obejmują praktyki.

Program praktyk się udał zrealizować aczkolwiek wydaje mi się, że te 3 tygodnie to jest mało. Naprawdę to dopiero w trzecim tygodniu studenci załapują jak wygląda taka praca na co dzień. I ten 3 tydzień to już spotkałam się z tym naprawdę wiele razy, bo w innych grupach też były studentki to samo mówiły, że w tym trzecim tygodniu to one dopiero widzą jak to powinno być, teraz dopiero zaczynają łapać na czym ta praca polega i teraz chciałby mieć, bo wiedziały więcej co i jak zrobić. (Nauczyciele, woj. małopolskie)

Wydaje mi się, że program praktyk zostaje zrealizowany, ale zanim student nabierze takiej pewności te praktyki się już muszą kończyć, bo są dość krótkotrwałe. Co wychodzi najgorzej? Czasem rozwiązywanie konfliktów, jakiś trudności. Czy uczelnia dobrze przygotowuje do zawodu pedagoga? Na to pytanie można by się rozwinąć, każda uczelnia jest inna, ale wydaje mi się, że jest za dużo teorii a za mało praktyki. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Wszyscy, z wyjątkiem jednego studenta zrealizowali ustalony program praktyk. Jak się okazało, najtrudniejsze dla studenta specjalizacji nauczycielskiej są pierwsze zajęcia, które prowadzi, ponieważ wiążą się one z silnym stresem, który jest wywoływany koniecznością publicznego występowania. Poza tym, problematyczna dla studentów jest dokumentacja praktyk, której zdaniem niektórych jest za dużo. Wśród kłopotliwych kwestii pojawiła się także konieczność pisania przez studentów projektów, z którymi nie zawsze potrafili sobie poradzić. Wielu badanych praktykantów uznało, że program praktyk był adekwatny do poziomu przygotowania studenta przez uczelnie i umożliwia weryfikację wiedzy i umiejętności zdobytych podczas zajęć na uczelni. Niemniej jednak kilka osób dostrzegło, że uczelnia nie pozwala na wystarczające zdobycie umiejętności praktycznych, przez co nie czuli się do końca do praktyk przygotowani.

Myślę, że bez pomocy opiekuna realizacja praktyk by była niemożliwa ze względu na brak mojego przygotowania praktycznego. Jak najbardziej tak i ukazuje braki w doświadczeniu i wiedzy o nauczaniu, której nie nabywamy podczas wykładów. (woj. wielkopolskie)

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podczas zajęć na uczelni jest głównie teoria a tutaj spotykamy się już z samym życiem więc jest to coś innego. (woj. małopolskie)

Ja nie miałam problemu, ale wydaje mi się, że gdyby to była osoba być może, która poza studiami nie robi nic to pewnie miałyby problem, bo mieliśmy wcześniej praktyki nie ciągłe w przedszkolu i szkole, ale tam prowadziliśmy właściwie tylko dwa zajęcia, dwa w przedszkolu, dwa w szkole i resztę obserwowaliśmy. (woj. małopolskie)

Po zakończeniu praktyki, studenci na ogół nie mieli możliwości podzielenia się swoimi doświadczeniami i uwagami na zajęciach, chętnie czynili to jednak w sytuacjach nieformalnych, towarzyskich. Jedynie sześciu praktykantów, którzy odbywali praktyki w przedszkolu miało okazję konsultowania swoich doświadczeń z dydaktykami na uczelni.

Żniwo wielkie, a robotników mało, powiem ewangelicznie. Roboty mamy mnóstwo, papierów, przekładania, wypełniania. Wie Pani to jest to, że Ministerstwo na nas nakłada coraz większe obowiązki, a nie dodaje żadnych środków na ich realizację. W takich przypadku każda para rąk do pracy jest dla nas niezbędna, a ci ludzie zdobywają doświadczenie zawodowe. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Oceniając swoje przygotowanie do zawodu nauczyciela i wychowawcy po odbytych praktykach, studenci w większości uznali, że mimo iż wiele pozyskali dla siebie z praktyki i upewnili się co do swoich planów na przyszłość, to nie czują się przygotowani, a spowodowane jest to niedostateczną liczbą godzin przeznaczonych na praktykę:

3 tygodnie to trochę za mało, aby czuć się w pełni przygotowanym do pracy nauczyciela – wychowawcy. Nie mniej, czuję, że sprawdziłam się w roli nauczyciela przedszkola oraz utwierdziłam się w przekonaniu, że w przyszłości chciałabym pracować z dziećmi. (woj. śląskie)

Na pewno praktyki pomogły mi spojrzeć innym okiem na zawód nauczyciela, ale nie jestem w 100% przygotowana, bo to było tylko 60 godzin. (woj. mazowieckie)

Nie bardzo. Myślę, że by sobie poradziła w tym zawodzie, ale jeżeli miałabym się opierać tylko na praktykach to to troszkę za mało wiedzy i umiejętności. (woj. lubelskie)

Powyższe opinie odpowiadają temu co na temat praktyk mają do powiedzenia opiekunowie studentów z ramienia przedszkola. Badani z dwóch grup są zgodni zarówno w zakresie tego co przysparza studentom trudności jak i w ocenie ich przygotowania do zawodu.

Na koniec badania, nauczyciele i studenci zostali poproszeni o wymienienie elementów praktyk, które w stopniu największym wpływają na ich jakość. Do najważniejszych

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

elementów wyróżnionych przez studentów należą: dobry, odpowiedzialny, życzliwy i chętny do udzielania pomocy, komunikatywny opiekun praktyk z ramienia przedszkola, odpowiedni dobór placówki, a także czas praktyki, która nie powinna być zbyt krótka i zdaniem niektórych powinna trwać ciągle, ponieważ wtedy lepiej poznaje się dzieci, z którymi się pracuje.

Natomiast chcę powiedzieć, że czasem obserwuję takie nastawienie u studenta, że jak się uda to się uda, jak nie to nie. Może to być podyktowane jakimś gorszym dniem, ale mnie ta jakość zniechęca do współpracy ze studentem. Próbuję go zainteresować, wciągnąć. Właśnie w tym mam trudność, żeby go zainteresować. Akurat tego nie można zmienić, bo to jest właściwość każdego człowieka, z którym się spotykam.
(Nauczyciel, woj. mazowieckie)

Moim zdaniem wszystko ma wpływ na jakość praktyk. Czas trwania, placówka, program, opiekun ze strony placówki i ze strony uczelni. (Student, woj. dolnośląskie)

Natomiast z punktu widzenia nauczycieli, największy wpływ na jakość praktyki studenckiej ma osobowość, a także nastawienie i zaangażowanie w pracę młodego człowieka:

Pasja, miłość do tej pracy ze strony studenta, jak i opiekuna – nauczyciela. (Nauczyciel, woj. zachodniopomorskie)

Osobowość, powołanie, predyspozycje praktykanta. Przede wszystkim czy dana osoba ma to coś, czy

nadaje się do pracy z dziećmi, czy nadaje się tylko do tego, żeby się bawić klockami z dziećmi i boi się im czegokolwiek zorganizować i boi się ich czegoś nauczyć, czy ma polot i wymyślać fajne działania, żeby te dzieci w tych działaniach się jeszcze czegoś nauczyły. (Nauczyciel, woj. małopolskie)

Wydaje mi się, że tutaj bardzo duże znaczenie ma to czego uczelnia od niego oczekuje i on stara się te oczekiwania spełnić. Przede wszystkim jest to jego własna postawa, jego stosunek do zawodu, który ma wykonywać, czy to jest rzeczywiście jego cel w życiu, to co chce robić czy to jest przypadek, który zrzędził, że akurat nie dostał się na inne studia tylko na te albo na te było dostać się najłatwiej. To chyba jest najważniejsze- czy ma świadomość tego, że rzeczywiście chce, że to jest jego pasja, bo każdy zawód obojętnie jaki byśmy wykonywali czy to będzie nauczyciel jak w tym przypadku czy stolarz czy elektryk czy ekonomista, jeżeli jest wykonywany z pasją i zainteresowaniem będzie wykonywany dobrze i to jest najważniejsze. (Nauczyciel, woj. lubelskie)

Ważne są także możliwości placówki, zarówno związane ze sprzętem jak i ogólnie finansami:

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Na pewno strona finansowa ma duże znaczenie- gdybym miała czym zmobilizować opiekunów tych studentów to na pewno miałabym ich więcej. Aczkolwiek nie odmawiamy w tej chwili przyjęcia studenta na praktykę. (Nauczyciel, woj. dolnośląskie)

Na pewno ułatwieniem byłoby dla praktykanta i dla dzieci, gdyby w sprzęt i wszelkie możliwości korzystania na przykład komputerów i całego sprzętu multimedialnego lub innych pomocy byłaby każda placówka wyposażona, w takim stopniu, w jakim by sobie życzyli. (Nauczyciel, woj. opolskie)

Na ocenę jakości praktyki wpływają nabyte w jej czasie umiejętności i kompetencje. Do najważniejszych, zdaniem badanych studentów, należą przede wszystkim: umiejętność sprawnego zaplanowania zajęć oraz ich przeprowadzenia. Niemniej ważne wydaje się krytyczne podejście do samego siebie i umiejętność analizowania własnej pracy oraz wyciągania z tego wniosków.

4.2 Uwagi i rekomendacje

Zarówno badani nauczyciele jak i studenci chętnie podzielili się swoimi uwagami i propozycjami związanymi z programem i przebiegiem studiów. Zwrócili uwagę na to co chcieliby zreformować oraz na te elementy, które chcieliby dodać.

Tabela 5 Uwagi i rekomendacje studentów i nauczycieli

Studenci	Nauczyciele
<ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba zwiększenia godzin praktyki czynnej • Potrzeba spotkań z rodzicami przedszkolaków, aby poznać ich postawy i wymagania względem pedagoga <p><i>Moim zdaniem powinien być większy z rodzicami, ponieważ spotkanie raz na jakiś czas podczas wywiadówek jest kontaktem za małym, żeby poznać czego rodzice oczekują. (woj. dolnośląskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba omówienia praktyk po ich zakończeniu z nauczycielami z placówki lub w grupie studentów na uczelni • Potrzeba spotkań ze specjalistami , z 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba większej współpracy placówki z uczelnią <p><i>Przede wszystkim kontakt z placówką powinien być wcześniej zainicjowany, a nie powinno być tak, że studentka przychodzi z dnia na dzień, bo nie zawsze nauczyciel do końca ma możliwość zapoznania się z całym planem i przygotowania materiałów itd. (woj. małopolskie)</i></p> <p><i>Może tylko tyle, że bardzo fajnie byłoby gdyby był kontakt z uczelnią taki głębszy. Wtedy moglibyśmy coś im doradzić. Poza tym praktyk jest za mało. Oraz finanse- zmotywowanie mich pracowników aby chcieli wziąć takiego studenta pod opiekę. (woj. dolnośląskie)</i></p> <p><i>Przede wszystkim uczelnie też jak kiedyś powinny wysyłać opiekuna z ramienia uczelni na hospitowanie</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci	Nauczyciele
<p>którymi można by się konsultować w sprawach dzieci</p> <p><i>Na pewno więcej tych godzin, które będą razem z dziećmi przeprowadzane, bo to jednak takie doświadczenie jest, bo zdarzają się czasu różne sytuacje, których nie da się przewidzieć ani nauczyć z książek . Więcej jakiś np. Spotkań z psychologiem , psychologiem szkolnym. (woj. małopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba informacji o funkcjonowaniu placówki, w tym rady pedagogicznej • Potrzeba możliwości, a nawet konieczności odbywania praktyki w wielu placówkach 	<p><i>praktyki. My byśmy mieli kontakt z uczelnią, uczelnia z nami. (woj. lubuskie)</i></p> <p><i>Chciałabym powiedzieć, że byłoby mi niezmiernie miło jako osobie kierującej placówką oświatową gdyby się od czasu do czasu konsultowano z placówkami, nawiązywano konkretną współpracę. Nie byłoby to przez ręce studenta tylko formalnie albo wcześniej gdzieś z konkretnymi placówkami to omówione w postaci umowy czy porozumienia. Byłoby mi wtedy niezmiernie miło omówić tedy też program, wskazać to co uważam, że jest zbędne w programie praktyk, a skoncentrować się na tych umiejętnościach metodycznych, które student po konkretnych godzinach praktyk powinien posiłkować. Zależy mi na tym żebym była efektywna, dlatego tak mówię. Tak, by praktykant, który do mnie przychodzi wyszedł z konkretnymi umiejętnościami. Czasem się to udaje, czasem nie. (woj. wielkopolskie)</i></p> <p><i>Myślę, że właśnie współpraca z uczelnią danego studenta ma wiele do życzenia chociaż taki nie wiem, jednorazowy kontakt z opiekunem praktyk czy metodykiem, który pokazałby się np. w placówce, porozmawiał z dyrektorem, z nauczycielem, poobserwował by tego studenta już w trakcie prowadzenia zajęć wśród dzieci, jak on spełnia swoje zadania, jak się odnajduje w tej pracy, żeby móc potem też zmieniać tą pracę. (...)Czy np. bylibyśmy zainteresowani wolontariatem ze strony uczelni , w dowolnym czasie np. jeśli studenci mieliby taką ochotę pracować sobie w przedszkolu, bardzo chętnie jesteśmy otwarci na takie coś, na taką współpracę (woj. warmińsko-mazurskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba dostosowania programu praktyk do realiów panujących w placówce <p><i>Nie wydaje mi się, żeby placówka miała jakkolwiek trudności w realizacji praktyk studenckich. Ewentualnie to, że często czas trwania praktyk nie jest przystosowany do realiów placówki, często władze uczelnie wysyłając takiego studenta na praktyki</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci	Nauczyciele
	<p><i>zapominają, że placówka ma też swój świat i nie zawsze jesteśmy w stanie poświęcić tyle czasu ile byśmy chcieli. (woj. podkarpackie)</i></p> <p><i>Znaczą o organizacji jeszcze myśle, bo czasem jest tak, że z różnych przyczyn losowych czy nawet bywają tygodnie gdzie mamy 2-3 wyjścia czy imprezy i wtedy ten dzień jest taki „stracony”, żeby była możliwość wymiany dni, bo ja nie wiem czy na praktyki jest wyznaczony tylko dany wybrany tydzień, bez zmiany. (woj. małopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba dostosowania praktyk do wiedzy i umiejętności studenta. Praktyki powinny mieć inny wymiar na pierwszym roku a inny w dalszych latach edukacji. <p><i>Wydaje mi się, że tu już uczelnia powinna dostosowywać rodzaj praktyki czy formy tych praktyk do poziomu wiedzy studenta na dany dzień. Wiadomo, że na pierwszym roku będzie wchodził dopiero w to wszystko, więc im dalej to te praktyki powinny być bardziej rozwinięte i bardziej wymagające działań ze strony studenta, a nie tylko obserwacja pracy innych. (woj. lubelskie)</i></p> <p><i>Moim zdaniem powinny być obserwacyjne praktyki tylko na 1 roku studiów. Powinno się dać im szansę jak to się przenosi na praktykę- puścić ich na głęboką wodę. Dać im szansę. – (woj. dolnośląskie)</i></p> <p><i>Wniosłabym tam naprawdę spore zmiany do tego programu praktyk. Uważam, że one są naprawdę zbyt przesilone i trzeba zwrócić uwagę, że inny program praktyk powinien być dla studenta, który rozpoczyna studia, inny na drugim roku a jeszcze inny powinien być program dla studenta na 3-cim roku, żeby doświadczenia jakieś obycie można było połączyć z praktyką. (woj. wielkopolskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba wydłużenia praktyk <p><i>W programie praktyk nauczycielskich zwiększyłabym</i></p>

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Studenci	Nauczyciele
	<p><i>ilość godzin, więcej tej praktyki ciągłej niż tej śródrocznej w przeciągu całego roku szkolnego. (woj. podkarpackie)</i></p> <p><i>Praktyki, wydaje mi się, że należałoby wydłużyć nieco i również praktyki ciągłe powinny być prowadzone nie we wrześniu, ale w późniejszych miesiącach. W programie powinny mieć charakter ciągły czyli przez cały miesiąc czy dwa miesiące. (woj. podkarpackie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba pomocy udzielanej studentowi w poszukiwaniu praktyki <p><i>Przede wszystkim uczelnia powinna się zająć praktykantami i powinna szukać studentom miejsca do praktyk. Trudności z brakiem doświadczenia, z brakiem podstawowej wiedzy, nie takiej ogólnej, lecz takiej w drobnych sytuacjach. Nie mają zajęć z takimi osobami, psychologami, a by ich przygotować. (woj. warmińsko-mazurskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dbałość o ich lepsze wykształcenie metodyczne <p><i>Małe przygotowanie do wykonywania zawodu, Mało metodyki na studiach, jakaś taka teoria na studiach. Natomiast to co jest najbardziej potrzebne czyli metodyka wych. Fizycznego w przedszkolu, muzycznego, nie mają. Z takim bagażem nie przychodzą. (woj. lubuskie)</i></p> <p><i>Więcej zajęć z pisania konspektów, Więcej pisania konspektów na studiach, więcej dydaktyki, więcej praktyki. Większa mobilizacja se strony studentów. (woj. warmińsko-mazurskie)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba zwracania uwagi na wrodzone predyspozycje studenta

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osobną, często pojawiającą się kwestią wartą odnotowania jest sugestia dotycząca wynagrodzeń finansowych za opiekowanie się studentem w czasie praktyki. Niewielkie gratyfikacje zdaniem badanych nauczycieli zwiększyłyby morale pedagogów, a także umożliwiłyby zakup pomocy naukowych, czyli tych wszystkich przedmiotów, z których korzystałby także praktykanci podczas nauki zawodu.

Największy wpływ na jakość praktyk studentów nie ukrywamy ma zaplecze finansowe jakie otrzymuje nauczyciel. Tak mi się wydaje, z własnego punktu widzenia, że im te pieniądze są wyższe tym nauczyciel przyjmuje chętniej pod opiekę. Również ważne jest to, jakie są środki dydaktyczne i pomoce naukowe w placówce, im bardziej są nowoczesne tym bardziej student odnajduje się w tym świecie, potrafi przekazać wiedzę dzieciom. (Nauczyciel, woj. podkarpackie)

Wydaje mi się, że jeżeli wymaga się od kogoś czy chce się żeby ktoś pomagał w kształceniu tych studentów to powinny iść za tym mimo wszystko jakieś pieniądze czy chociażby jakaś premia, nagroda. Wiadomo, że tego nie ma i teraz zależy to od dobrej woli nauczyciela. Nauczyciel znowu robi to za darmo, tak jak wiele rzeczy już robił. Jeżeli chcemy, żeby te nasze dzieci były kształcone odpowiednio to niestety na pewne rzeczy przysmykamy oczy i mówimy: no dobrze to dla dobra przyszłych pokoleń. Szkoda, że uczelnia, która bierze pieniądze za kształcenie studenta w sumie ma w nosie to co się dzieje z nim dalej. Teorię go napakują, ale praktyki to już jest mało. To powinno być zadaniem uczelni i oni powinni też mieć jakiś fundusz czy placówki ćwiczeń czy nauczyciele, którzy angażują się w takie coś byli odpowiedni sposób docenieni. (Nauczyciel, woj. lubelskie)

Myślę, że rola opiekuna praktyk powinna być odpłatna. Dajemy jednak dziewczynom dużo pomysłów na różne gry i zabawy i w pewien sposób myślę, że powinno być nam to rekompensowane. (Nauczyciel, woj. łódzkie)

Sama forma nie jest uciążliwa, bo nauczyciel dzieli się swoją wiedzą i doświadczeniem ze studentem, ale jedna jest zasadnicza sprawa. Nie zostałam nigdy nagradzana za wkład pracy i ten nauczyciel, jako opiekun studenta powinien mieć zadośćuczynienie w postaci finansowej. To co w tej chwili się proponuje nauczycielowi, te 30zł minus podatek to jest praktycznie 15zł to jest po prostu żenujące. I jeżeli chodzi o przygotowanie jakie nauczyciel musi włożyć w fakt, żeby młodego studenta, który jest tylko teoretycznie orzeźwiony, przygotować go i zwrócić uwagę jaka tu jest niezbędna charakterystyka zawodu, specyfika, ile trzeba z siebie dać wysiłku, a dziecko wyczuje jeżeli ktoś jest zdystansowany, żeby wykształcić u niego te kompetencje, to jest ogrom pracy, którą wykonuje opiekun i za to dostaje 30zł więc proszę się nie dziwić, że nauczyciele zaczynają odmawiać, chociaż jest napisane, że ma się dzielić doświadczeniem to jednak to nie jest

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela
wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

***obowiązkowe. Może się zdarzyć, że placówki oświatowe będą się zamykać na studentów też.
(Nauczyciel, woj. wielkopolskie)***

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis tabel

Tabela 1 Sposób szukania praktyki oraz jego mocne i słabe strony wg studentów	6
Tabela 2 Nabyte przez studentów kompetencje w czasie praktyki w przedszkolu	32
Tabela 3 Trudności z jakimi muszą zmierzyć się studenci na praktykach w przedszkolu.....	35
Tabela 4 Mocne i słabe strony mikronauczania	42
Tabela 5 Uwagi i rekomendacje studentów i nauczycieli.....	48

Spis rysunków

Rysunek 1 Zawartość programu praktyk.....	14
Rysunek 2 Cechy idealnego opiekuna praktyk z ramienia uczelni	22
Rysunek 3 Wybrane opinie nauczycieli na temat współpracy z uczelnią w sprawie praktyk	24

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5 Aneks

Scenariusz wywiadu z nauczycielami – opiekunami praktyk

Scenariusz wywiadu pogłębionego (IDI)

- nauczyciele-opiekunowie praktyk

Szanowni Państwo,

Nazywam się i jestem przedstawicielem firmy Biostat, która przeprowadza badania na temat modeli praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Badania są przeprowadzane zarówno wśród studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego odbywających praktykę w roku akademickim 2011/2012, jak i wśród nauczycieli – opiekunów praktyk. Badania mają na celu opracowanie nowych modeli praktyk pedagogicznych.

Wywiad składa się z 5 modułów pytań i nie powinien zająć więcej niż 30 minut.

Zważywszy na Państwa czas, jak i dbałość o jakość oraz rzetelność pozyskiwanych informacji, wywiad będzie rejestrowany za pomocą dyktafonu.

Dziękujemy

1. Proszę powiedzieć coś o sobie: w tym udzielić informacji dot. długości stażu w zawodzie nauczyciela oraz stopnia awansu zawodowego.

II. Organizacja praktyk w placówce

1. W jaki sposób zazwyczaj przebiegają praktyki studentów w Państwa placówce? Z jakich zajęć, elementów się składają?
2. Kto lub co decyduje o przyjęciu studentów na praktyki? Co jest brane pod uwagę przy przyjęciu studenta na praktyki?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Czy i w jakim zakresie ustalał(a) Pan(i) harmonogram praktyk z praktykantami (liczba godzin, częstotliwość wizyt w placówce itp.)?
4. Ile godzin trwają praktyki (łącznie, średnio)?
5. Jak zazwyczaj organizuje Pan(i) czas praktyk studenckich? Ile godzin trwają praktyki bierne (obserwacyjne, hospitacyjne), a ile godzin czynne (samodzielne prowadzenie zajęć z dziećmi przez studentów)?
6. W jakim okresie są zazwyczaj realizowane praktyki zawodowe (rok szkolny - od września do czerwca, okres wakacyjny)? Czy termin jest dla Pana(i) odpowiedni?
7. Czy praktyki mają charakter ciągły (tzn. student przychodzi codziennie przez miesiąc) czy nieciągły (studenci nie przychodzą regularnie, ale pracują przez więcej niż miesiąc)? Od czego to zależy?
8. Czy zapoznał(a) się Pan(i) z programem praktyk przed przyjęciem praktykantów? W jaki sposób?
9. Czy przed rozpoczęciem praktyk studentów miał(a) Pan(i) możliwość zapoznania się z formalnymi sposobami dokumentacji przebiegu praktyk?
10. W jaki sposób dokumentował(a) Pan(i) przebieg praktyk? Czy sposób ten był dla Pana(i) uciążliwy? Czy ma Pan(i) jakieś propozycje co do dokumentowania praktyki?

III. Doświadczenia opiekuna w trakcie realizacji praktyk

11. Czy w jakiś specjalny sposób przygotowuje się Pan(i) do roli opiekuna praktyk? Jeśli tak, proszę scharakteryzować swoje przygotowania.
12. Z jakimi problemami, zagadnieniami zapoznał(a) Pan(i) studenta w trakcie realizacji praktyk?
13. W jakich obszarach (wiedza, umiejętności) związanych ze specyfiką zawodu nauczyciela student miał możliwość rozwinąć lub nabyć nowe kompetencje (merytoryczne, dydaktyczne, metodyczne, wychowawczo-opiekuńcze)?
14. W jakim stopniu podejmuje Pan(i) bezpośrednią współpracę z praktykantami, a w jakim student pracuje samodzielnie? W jakich obszarach programu praktyk jest możliwość samodzielnej pracy praktykanta?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

15. Czy poza Pana(i) opieką, student podczas praktyk miał okazję spotkać się i skonsultować ze specjalistami w dziedzinie rozwoju dzieci (pracującymi w poradniach psychologiczno-pedagogicznych itp.) Jeśli tak, na czym konsultacje polegały, czego dotyczyły i jak długo trwały? Czy były ważną częścią praktyk?
16. Czy w Pana(i) opinii, program praktyk zwykle udaje się zrealizować? Czy po utworzeniu planu praktyki, ulega on jeszcze modyfikacjom? Jeśli tak, od czego to zależy i w jakich obszarach? Kto ma możliwość takie modyfikacje wprowadzać (uczelnia, placówka)?
17. Co przysparza studentom największych trudności podczas praktyk? Czym jest to spowodowane? Jak można by studentów pomóc?
18. Czy w razie problemów, student konsultuje niejasności w realizacji programu, czy stara się radzić sobie sam? Kto może mu udzielić odpowiednich rad?
19. Jak Pan(i) ocenia poziom przygotowania młodych ludzi do pracy z dziećmi (realizacji programu praktyk w przedszkolu/szkole)? Co wychodzi studentom najlepiej, a co najgorzej? Czy uczelnie dobrze przygotowują do zawodu pedagoga/nauczyciela?
20. Czy wg Pana(i) program praktyk jest adekwatny do poziomu przygotowania studenta przez uczelnię?
21. W niektórych programach praktyk pedagogicznych/nauczycielskich stosuje się tzw. mikronauczanie (polega ono na rejestracji audio-video zajęć studentów-praktykantów z dziećmi i omawianiu ich słabych i mocnych stron ze specjalistą nauczycielem-metodykiem). Czy miał(a) Pan(i) doświadczenia związane z mikronauczaniem? Czy Pana(i) zdaniem, mikronauczanie, jako element praktyk nauczycielskich, wpływa (może wpłynąć) na efektywność i jakość tych praktyk? Jakie widzi Pan(i) możliwości i ograniczenia w zastosowaniu mikronauczania w czasie trwania praktyk nauczycielskich studentów w placówce?
22. Co wg Pana(i) można by zmienić w programie praktyk nauczycielskich? Jakie trudności pojawiają się w czasie praktyk i jak można je rozwiązać?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

IV. Doświadczenia z uczelnią

23. Czy miał(a) Pan(i) możliwość bezpośredniej współpracy z uczelnią? Jeśli tak, w jakich obszarach? Czy współpraca ta była wystarczająca?
24. Czy przed przyjęciem studentów na praktykę miał(a) Pan(i) jakikolwiek kontakt z uczelnią? Czy kontakt ten miał charakter formalny czy też były to dodatkowe formy współpracy, np. szkolenia instruktażowe dot. programu praktyk, konsultacje itp.?
25. Czy w trakcie praktyk studenckich miał(a) Pan(i) kontakt z uczelnią praktykanta (np. konsultacje co do programu praktyk itd.)? Jeśli tak proszę o nim opowiedzieć, czego dotyczył kontakt, jak przebiegał.
26. Czy uważa Pan(i), że taki kontakt placówki prowadzącej praktyki z uczelnią jest ważny i korzystny dla studenta? Odpowiedź proszę uzasadnić.

V. Monitoring i ocena praktyk

27. W jaki sposób praktyki były monitorowane, nadzorowane przez uczelnię studenta?
28. Jak praktyki studenckie były monitorowane przez Pana(i) i Pana(i) placówkę?
29. W jaki sposób ocenia Pan(i) praktykę studenta? Czy ocena ta ma formę oficjalną, tzn. zawiera się w dokumentacji formalnej, czy też jest merytoryczna, oparta na wywiadzie ze studentem, teście, ankiecie ewaluacyjnej lub innej formie –np. konsultacji z uczelnią?
30. Czy forma oceny praktyki studenta jest dla pracownika uciążliwa? Jeśli tak, co by Pan(i) zmienił(a) w tej kwestii?
31. Co Pana(i) zdaniem ma największy wpływ na jakość praktyk studentów? Odpowiedź proszę uzasadnić.
32. Proszę wskazać jakie są największe trudności w realizacji praktyk studenckich przez placówkę, co natomiast przychodzi w tym względzie najłatwiej?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

VI. Uwagi

33. Czy chciałby(aby) Pan(i) coś dodać, poruszyć jakąś ważną kwestię w temacie praktyk pedagogicznych?

Dziękujemy za udział w badaniu

Scenariusz wywiadu ze studentami kierunków nauczycielskich

Scenariusz wywiadu pogłębionego (IDI)

- studenci specjalności nauczycielskich

Szanowni Państwo,

Nazywam się i jestem przedstawicielem firmy Biostat, która przeprowadza badania na temat modeli praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Badania są przeprowadzane zarówno wśród studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego odbywających praktykę w roku akademickim 2011/2012, jak i wśród nauczycieli – opiekunów praktyk. Badania mają na celu opracowanie nowych modeli praktyk pedagogicznych.

Wywiad składa się z 5 modułów pytań i nie powinien zająć więcej niż 30 minut.

Zważywszy na Państwa czas, jak i dbałość o jakość oraz rzetelność pozyskiwanych informacji, wywiad będzie rejestrowany za pomocą dyktafonu.

Dziękujemy

VII. Organizacja praktyk

1. W jakiej placówce odbył(a) Pan(i) praktyki pedagogiczne (przedszkole/szkoła podstawowa)?

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. W jaki sposób znalazł(a) Pan(i) placówkę odbywania praktyk (samodzielnie, poprzez uczelnię, inaczej)? Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z takiego sposobu szukania praktyk? Proszę powiedzieć, jakie są zalety i wady tego sposobu?
3. Czy poziom informacji na temat praktyk (dot. ich programu) przed ich podjęciem był wystarczający?
4. Czy istniał harmonogram praktyk określający częstotliwość pobytu w placówce, ustalone godziny? Jeśli tak, kto go ustanowił (placówka czy uczelnia)?
5. Jaki był termin Pana(i) praktyk (ustalany samodzielnie, narzucony przez uczelnię)? Czy był odpowiedni? Jeśli nie, proszę wskazać przyczyny oraz określić dogodny dla Pana(i) termin praktyk, a także wyjaśnić, dlaczego wybrał(a) Pan(i) właśnie ten.
6. Jak długo trwały praktyki? Czy długość ich trwania była wystarczająca? Jeśli nie, proszę uzasadnić.
7. Czy praktyki były realizowane w sposób ciągły (codziennie przez miesiąc w wyznaczonych godzinach) czy nieciągły (w wyznaczonych terminach przez kilka miesięcy)?
8. Co zawierał program praktyk, jakie zadania i cele? Jakie zajęcia się składały na praktyki (obserwacja zajęć, prowadzenie zajęć, inne)? Ile czasu zajmowały poszczególne elementy praktyk? Czy długość poszczególnych elementów była odpowiednia? Proszę uzasadnić.
9. Czy w trakcie realizacji praktyk program uległ zmianie / modyfikacji? Jeśli tak, to kto takie zmiany wprowadzał?
10. Jakie dokumenty były wymagane do zaliczenia praktyki (dziennik praktyk, arkusze hospitacji, pisemne opinie, konspekty zajęć inne?) Czy miał(a) Pan(i) jakiegokolwiek problemy z ich wypełnianiem lub dostarczaniem? Jakie były to problemy?
11. Czy biurokracja (kwestia rodzaju dostarczanych dokumentów oraz sposobu ich dostarczania) związana z organizacją praktyk była dla Pana(i) uciążliwa? Dlaczego?
12. W jaki sposób przebieg praktyk był monitorowany przez uczelnię i placówkę?
13. W jaki sposób praktyka była oceniana przez nauczyciela-opiekuna praktyk, a w jaki przez uczelnię? Czy ocena praktyk miała charakter formalny (na podstawie dokumentacji, dzienniczka praktyk, opinii i oceny opiekuna itp.) czy miała również

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

charakter merytoryczny, pogłębiony (np. wywiad ze studentem, test, ankieta ewaluacyjna, inna forma, np. konsultacja z placówką, konsultacje grupowe ze studentami)? Jak jest Pana(i) zdanie na temat dzienniczka praktyk?

VIII. Opiekun praktyk

14. Czy na Pana(i) uczelni znajduje się osoba, która może udzielić informacji na temat praktyk (opiekun praktyk z ramienia uczelni)? Jak oceni Pan(i) poziom komunikacji (dostępność, zaangażowanie) oraz pomocność takiej osoby? Proszę uzasadnić.
15. Jak przebiegała współpraca (jaki był jej zakres) z uczelnianym opiekunem praktyk? Czy miał(a) Pan(i) okazję do wypowiedzenia się na temat odbywanych praktyk, podzielić się refleksjami z opiekunem praktyk ze strony Pana(i) uczelni?
16. Jaką rolę, zdaniem Pana(i), powinien odgrywać opiekun praktyk z ramienia uczelni? Jakie są Pana(i) oczekiwania wobec tej funkcji?
17. Jakie miał(a) Pan(i) relacje z opiekunem praktyk ze strony szkoły/przedszkola (nauczycielem) i czy miały charakter formalny, przyjacielski, czy może można je określić jako relacje typu uczeń – mistrz? [MODERATOR: w razie wątpliwości respondenta przytoczyć definicje: **relacje formalne** – ograniczone do realizacji zadań przewidzianych w programie i harmonogramie praktyk; **relacje przyjacielskie** – kontakt nieformalny, udzielanie życzliwych rad i wskazówek; **relacje uczeń – mistrz** – gruntowne poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy i pedagoga] W jaki sposób kontaktował(a) się Pan(i) ze swoim opiekunem (spotkania osobiste, konsultacje telefoniczne, konsultacje online itp.)?
18. W jakich obszarach, przy jakich zadaniach, miał(a) Pan(i) możliwość bezpośredniej współpracy z nauczycielem-opiekunem praktyk (z ramienia szkoły/przedszkola)?
19. Proszę ocenić współpracę z opiekunem z ramienia szkoły – jego przygotowanie, zaangażowanie, chęć pomocy?
20. Czy miał(a) Pan(i) okazję do wypowiedzenia się na temat odbywanych praktyk, podzielić się refleksjami z opiekunem praktyk ze strony szkoły? Czy byłoby to potrzebne? Proszę uzasadnić.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

IX. Realizacja praktyki

21. Z czym Pan(i) zapoznał(a) się w trakcie praktyk? W jakich zajęciach Pan(i) uczestniczył(a)?
22. W jakich obszarach (wiedza, umiejętności) związanych ze specyfiką zawodu nauczyciela rozwinął(ęła) Pan(i) lub nabył(a) nowe kompetencje (merytoryczne, dydaktyczne, metodyczne, wychowawczo-opiekuńcze)?
23. Czy była możliwość dodatkowego uczestnictwa w życiu szkoły poza obecnością na lekcjach (uczestnictwo w radach pedagogicznych, uroczystościach szkolnych, spotkaniach z rodzicami, itp.)? Jeśli tak, jak Pan(i) ocenia rolę takich spotkań w przygotowaniu do zawodu nauczyciela? Jeśli nie, czy uważa Pan(i) uczestnictwo w takich spotkaniach za potrzebne w poznaniu działalności placówki i przygotowaniu do roli nauczyciela? Proszę uzasadnić.
24. Czy w czasie trwania praktyk w przedszkolu/szkole miał(a) Pan(i) możliwość odbycia konsultacji ze specjalistami (np. pedagogiem/psychologiem szkolnym, z poradni psychologiczno-pedagogicznej, kontakt z psychologiem dziecięcym, pedagogiem specjalnym, logopedą itp.)? Jeśli tak, proszę opisać zakres tych konsultacji i na czym polegały.
25. W niektórych programach praktyk pedagogicznych/nauczycielskich stosuje się tzw. mikronauczanie (czyli rejestrację audio-video zajęć studentów-praktykantów z dziećmi i omawianie ich mocnych, i słabych stron ze specjalistą nauczycielem-metodykiem). Czy miał(a) Pan(i) takie doświadczenia? Czy Pana(i) zdaniem, mikronauczanie, jako element praktyk nauczycielskich wpływa (może wpłynąć) na efektywność i jakość tych praktyk? Jakie widzi Pan(i) możliwości i ograniczenia w zastosowaniu mikronauczania w czasie trwania praktyk nauczycielskich studentów w placówce – w szkole/przedszkolu?

X. Ocena praktyki i rekomendacje

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

26. Jak ocenia Pan(i) całokształt odbytej praktyki? Proszę wskazać jej mocne i słabe strony. Co Pana(i) zdaniem można byłoby zmienić, ulepszyć w programie i organizacji praktyk nauczycielskich?
27. Czy wg Pana(i) program praktyk został zrealizowany? Proszę ocenić, który element programu praktyk był dla pana(i) najtrudniejszy. Proszę uzasadnić.
28. Czy wg Pana(i) program praktyk był adekwatny do poziomu przygotowania studenta przez uczelnię?
29. Czy program praktyk umożliwia weryfikację przez studenta posiadanej wiedzy i umiejętności nabytych podczas zajęć na uczelni?
30. Czy miał(a) Pan(i) możliwość omawiania zgromadzonych doświadczeń z grupą studentów (np. w ramach spotkań praktykantów w placówce, zajęć dydaktycznych na uczelni, itp.)?
31. Czy czuje się Pan(i) przygotowany(a) do zawodu nauczyciela po zakończeniu praktyki? Proszę uzasadnić – określić poziom przygotowania.
32. Co wg Pana(i) powinno jeszcze zawierać się w programie praktyk pedagogicznych? Dlaczego?
33. Jakie umiejętności Pana(i) zdaniem powinno się uzyskać po zakończeniu praktyk (umiejętność planowania i prowadzenia zajęć, obserwacji, analizy pracy własnej i nauczyciela, inne)? Które są najważniejsze?
34. Jakie elementy praktyk (organizacja – czas trwania, dobór placówek, program, opiekun itp.) wg Pana(i) mają największy wpływ na jakość praktyk?

XI. Uwagi

35. Czy chciałby(aby) Pan(i) coś dodać, poruszyć jakąś ważną kwestię w temacie praktyk pedagogicznych?

Dziękujemy za udział w badaniu